

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Veronika Coubalová

Zvláštní způsoby uzavírání smluv podnikatelem

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13. 11. 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Veronika Coubalová

Prohlašuji, že vlastní text této diplomové práce, včetně poznámek pod čarou, má 108.346 znaků.

Veronika Coubalová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce, JUDr. Tomáši Horáčkovi, Ph.D., za ochotu vést mou diplomovou práci, trpělivý přístup a za cenné rady, které mi při psaní práce poskytoval.

Obsah

Úvod	1
1 Smlouva a typický způsob jejího uzavírání	4
1.1 Pojem smlouvy	4
1.2 Typický způsob uzavírání smlouvy.....	5
2 Způsoby uzavírání smluv odlišné od toho typického.....	9
2.1 Odchylky od typického způsobu uzavírání smluv pro podnikatele 10	
2.2 Zvláštní způsoby uzavírání smluv	15
2.3 Závazky z právního jednání jedné osoby	16
3 Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku.....	18
3.1 Vyhlášení veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku.....	21
3.1.1 Podmínky soutěže.....	21
3.1.2 Uveřejnění podmínek soutěže	24
3.1.3 Změna podmínek soutěže nebo zrušení soutěže	25
3.1.4 Důsledky neplatného vyhlášení veřejné soutěže.....	25
3.2 Přijímání nabídek a výběr nejvhodnější nabídky	27
3.2.1 Zahrnutí nabídky do veřejné soutěže.....	27
3.2.2 Změna nebo odvolání nabídky	28
3.2.3 Výběr nejvhodnější nabídky.....	31
3.3 Oznámení o výběru nejvhodnější nabídky	32
3.3.1 Oznámení o přijetí nabídky	33
3.3.2 Oznámení o odmítnutí nabídek	35
3.4 Veřejné zakázky	36
4 Dražba	39

4.1	Veřejná dražba.....	40
4.2	Dražba podle soukromého práva.....	43
4.2.1	Dražba jako způsob zpeněžení majetkové podstaty v insolvenčním řízení.....	44
4.3	Internetové aukce	45
5	Veřejná nabídka.....	47
5.1	Náležitosti a uveřejnění nabídky	48
5.1.1	Náležitosti nabídky.....	48
5.1.2	Uveřejnění nabídky	49
5.1.3	Odvolání nabídky	50
5.2	Přijetí nabídky a uzavření smlouvy	51
5.3	Oznamovací povinnost.....	53
5.4	Nabídka reklamou	56
5.5	Speciální úprava veřejné nabídky.....	58
	Závěr.....	59
	Seznam zkratk	62
	Seznam zdrojů	63
	Abstrakt	66
	Abstract	67
	Klíčová slova.....	68
	Keywords	68

Úvod

V důsledku rekodifikace soukromého práva došlo ke sjednocení úpravy závazkového práva pro podnikatele. Dřívější dvojkolejnost úpravy obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“), tak byla nahrazena jednotnou úpravou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“). Úprava uzavírání smluv v občanském zákoníku se tak uplatní pro všechny osoby, ať už jsou podnikateli či nikoliv. Nicméně pro podnikatele jsou stanovena různá odlišná pravidla od obecné úpravy a některé instituty ačkoliv nejsou vyhrazeny výlučně pro obchodní prostředí, se uplatní nejčastěji právě v obchodních vztazích. Cílem této práce je tak jednak poskytnout přehled o tom, jaké jsou odchylky od běžného způsobu uzavírání smluv pro podnikatele a dále jaké jsou další možné způsoby uzavírání smluv vedle toho typického a uvést jaké jsou mezi nimi rozdíly. Zvláštní pozornost je pak věnována zvláštním způsobům uzavírání smluv podle občanského zákoníku, které jsou sice nově použitelné pro všechny osoby i mimo výkon jejich povolání, ale nejčastěji je využívají právě osoby v podnikatelském prostředí.

Aby mohly být popsány zvláštní způsoby uzavírání smluv, je potřeba si nejprve nastínit, co je vůbec smlouva a jak vypadá typický způsob jejího uzavření. První kapitola je tak věnována nejprve pojmu smlouvy a následně způsobu jejího uzavírání, jak je upraven v obecných ustanoveních občanského zákoníku. Procesu uzavírání smlouvy by mohlo být věnováno několik desítek stran, jelikož i zde je spousta různých možností, jak může probíhat a také mnoho nejasností nebo sporných otázek jaké sebou přináší každá právní úprava. Jelikož však není předmětem této diplomové práce, je popsán velmi stručně pouze tak, aby mohlo být v následující části této práce poukázáno na odlišnosti jiných kontrakčních procesů od toho základního.

Následující druhá kapitola již popisuje, jaké jsou další možnosti pro uzavření smlouvy nebo zvláštní povinnosti pro některé osoby při uzavírání smlouvy. Po obecném úvodu, je pak blíže popsáno, jak se úprava smluvního procesu liší pro podnikatele, včetně vymezení, kdo je vlastně vůbec považován za podnikatele. Některé odchylky pro podnikatele mají obecnou povahu a uplatní se v rámci celého občanského zákoníku, jiné se uplatní pouze pro určitá právní jednání. Jelikož se jedná o rozsáhlé téma, které by mohlo být samostatným tématem diplomové práce, uvádím pouze ty nejdůležitější odchylky, zejména z pohledu uzavírání smluv a nerozvádím je příliš detailně.

Poslední tři kapitoly se věnují zvláštním způsobům uzavírání smluv upravených v občanském zákoníku, tedy veřejné soutěži o nejvhodnější nabídku, dražbě a veřejné nabídce. Úprava uzavírání smluv je nejen pro podnikatelské prostředí velmi důležitá, jelikož smlouva je jeden z nejzákladnějších institutů celého soukromého práva a dotýká se každodenního života všech osob. Typickému způsobu uzavírání smluv, ať už v rámci občanského nebo obchodního práva je tak zcela oprávněně věnována velká pozornost. Neméně důležité jsou však i zvláštní způsoby uzavírání smluv, o nichž však často bývá pojednáváno pouze okrajově v souvislosti s výkladem uzavírání smluv. Zvláštní způsoby uzavírání smluv tedy představují hlavní předmět této práce a cílem je podrobný výklad těchto institutů včetně nejasností vyplývajících z této úpravy a problémů, které při jejím uplatňování mohou nastat. Občanský zákoník upravuje nejprve dražbu a až poté veřejnou soutěž. Pro výklad dražby však považuji za vhodnější její zařazení až za veřejnou soutěž.

Ustanovení o veřejné soutěži a veřejné nabídce byly v podstatě převzaty z úpravy veřejné obchodní soutěže a veřejného návrhu v obchodním zákoníku. Je tak možné použít většinu judikatury vztahující se

k obchodnímu zákoníku, avšak je třeba přihlížet ke změnám, které prodělala nejen úprava zvláštních způsobů uzavírání smluv, ale celé soukromé právo. Na začátku každé kapitoly věnující se veřejné soutěži a veřejné nabídce se tak snažím postihnout hlavní rozdíly mezi současnou úpravou a tou předchozí.

Zcela nově upraveným zvláštním způsobem uzavírání smluv je dražba. Soukromé právo ji před účinností občanského zákoníku neznalo vůbec a veřejné právo, resp. zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, který obsahuje ucelenou úpravu dražby, ji definuje jako veřejné jednání, jehož účelem je přechod práv k předmětu dražby, nikoliv tedy uzavření smlouvy. Ačkoliv by se tedy rozlišování mezi dražbou podle soukromého práva a dražbou podle veřejného práva mohlo zdát jako jednoznačné, není tomu tak. Úprava dražby v občanském zákoníku je velmi stručná a postavení dražby v rámci soukromého práva, stejně jako její odlišení od veřejné dražby je tak předmětem mnoha diskusí. Lze jen těžko hledat jasné odpovědi na tyto otázky, jelikož jejich rozřešení přinese až praxe a především judikatura soudů, pokusím se však alespoň nastínit vhodný výklad tohoto institutu, zejména s přihlédnutím k názorům odborné veřejnosti.

1 Smlouva a typický způsob jejího uzavírání

1.1 Pojem smlouvy

Práva a povinnosti mohou osobám vznikat na základě zákona nebo právních skutečností. Právní skutečnosti jsou určité okolnosti, se kterými právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a povinností. Smlouva je jednou z právních skutečností, a to právním jednáním.¹

Smlouva je jednak nejčastějším právním jednáním, ale také obecně nejběžnějším právním důvodem vzniku nějakého právního následku, tj. vzniku, změny nebo zániku práv a povinností. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) definici smlouvy neuvádí, pouze v § 1724 odst. 1 říká, že jejím prostřednictvím projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy. Z toho vyplývá, že osoby, které smlouvu uzavírají, jsou jejími stranami, projevují vůli upravit vzájemná práva a povinnosti, a to s úmyslem chovat se v budoucnu v souladu s těmito právy a povinnostmi. Právní literatura pak definuje smlouvu jako dvoustranné nebo vícestranné právní jednání, jehož podstatou je konsens, tj. shodná vůle stran zavázat se určitým způsobem.² Především tímto konsensem, tedy dohodou stran o určitých následcích, se smlouva odlišuje od ostatních právních skutečností.

Uzavřením smlouvy vzniká mezi stranami závazek, což je vztah mezi věřitelem a dlužníkem, kdy věřitel má vůči dlužníkovi právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit (§ 1721 občanského zákoníku).

¹ Právní skutečnosti dělíme na závislé na lidské vůli (nejčastěji právní jednání) a nezávislé na lidské vůli (zejména právní události).

² Srov. Zúklínová in DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 168.

1.2 Typický způsob uzavírání smlouvy

Obecná úprava procesu uzavírání smlouvy je v občanském zákoníku obsažena v § 1731 a následující v rámci všeobecných ustanovení o závazcích a je založena na návrhu na uzavření smlouvy, který označuje jako nabídku a přijetím této nabídky.

Nově také občanský zákoník upravuje tzv. předsmluvní odpovědnost, a to v § 1728 a 1729. Podle těchto ustanovení má ten, kdo jedná nepoctivě a vede jednání o uzavření smlouvy, aniž by měl v úmyslu ji uzavřít nebo ukončí jednání o uzavření smlouvy bez spravedlivého důvodu ve fázi, kdy se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, povinnost nahradit druhé straně škodu vzniklou z takového nepoctivého jednání.

Především pro obchodní styk je důležité následující ustanovení občanského zákoníku (§ 1730), které poskytuje ochranu důvěrným informacím sděleným v průběhu jednání o smlouvě před jejich zneužitím nebo vyzrazením. Jako sankce za porušení povinnosti ochrany důvěrných informací je stanoveno vydání případného obohacení získaného na základě těchto údajů. Pokud by osobě, jejíž údaje byly vyzrazeny, vznikla škoda, bude se hradit podle obecných ustanovení o povinnosti k náhradě škody.

Nabídku činí ten, kdo má úmysl uzavřít určitou smlouvu, tj. navrhovatel či oferent a směřuje ji vůči určité osobě, se kterou chce takovou smlouvu uzavřít, tj. adresátovi, oblátovi či po přijetí nabídky akceptantovi. Z nabídky tedy musí být zřejmá vůle navrhovatele být touto nabídkou vázán v případě, že dojde k jejímu přijetí. Dále je třeba, aby tento úmysl uzavřít smlouvu byl směřován vůči určité osobě, jedná se tedy o adresné právní

jednání.³ Nabídka musí také obsahovat podstatné náležitosti smlouvy, která má být uzavřena, aby tato smlouva mohla být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím nabídky. Podstatné náležitosti smlouvy jsou vždy uvedeny v základním ustanovení každého smluvního typu.

Nabídka je obecně koncipovaná, až na výjimky, jako odvolatelná. Fakticky je však možnost jejího odvolání velmi omezená. Nabídka je neodvolatelná, pokud je to v ní výslovně vyjádřeno nebo plyne-li to z jednání stran nebo jiných okolností. Avšak i když je nabídka odvolatelná, nelze ji odvolat ve lhůtě určené pro její přijetí, ledaže si tuto možnost navrhovatel v nabídce vyhradí a zároveň musí odvolání dojít druhé straně dříve, než odešle přijetí nabídky. Nabídku je tedy možné odvolat pouze, pokud si v ní tuto možnost navrhovatel vyhradí nebo pokud neurčí lhůtu pro její přijetí a taková lhůta je stanovena na základě podpůrných ustanovení občanského zákoníku.⁴ Zároveň i neodvolatelnou nabídku lze zrušit, pokud tento projev dojde adresátovi před doručením nabídky nebo současně s ním. Nabídka je tedy pro navrhovatele závazná, nabývá účinnosti, od chvíle, kdy dojde do dispoziční sféry adresáta, tedy od té doby, kdy má možnost se s ní seznámit.

Nabídku nelze přijmout mlčením nebo nečinností. Pokud tedy chce oblat nabídku přijmout, musí tak učinit výslovným projevem vůle učiněným vůči oferentovi, a to ve lhůtě určené v nabídce nebo stanovené na základě zákona.⁵ Nicméně i na základě pozdního přijetí nabídky může být uzavřena smlouva, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně vyrozumí akceptanta, že přijetí považuje za včasné nebo se začne chovat v souladu s nabídkou. Pokud by přijetí nabídky obsahovalo dodatky,

³ Mezi obecnými ustanoveními upravujícími uzavření smlouvy v občanském zákoníku je také zakotvena tzv. nabídka reklamou, která je neadresným právním jednáním. Tomuto institutu se však věnuje jako zvláštnímu způsobu uzavírání smluv v následujících kapitolách, zejména kapitole 5.4.

⁴ Pokud navrhovatel neurčí v nabídce lhůtu pro její přijetí, platí lhůta stanovená v § 1734 nebo 1735 občanského zákoníku podle toho, zda byla učiněna v ústní nebo písemné formě.

⁵ Srov. § 1740 odst. 1 občanského zákoníku.

výhrady nebo jiné změny, považovalo by se za odmítnutí nabídky a podání nabídky nové. Občanský zákoník zároveň připouští možnost konkludentního přijetí nabídky, tedy tak, že se akceptant začne podle nabídky chovat. Konkludentní přijetí je však možné pouze pokud je to vhodné s ohledem na obsah nabídky, pokud si strany mezi sebou zavedli takovou praxi nebo je to obvyklé.⁶ Takové přijetí nabídky se bude tedy vztahovat zejména na smlouvy, jejichž alespoň jednou stranou je podnikatel, jelikož nejčastěji v podnikatelském prostředí dochází k pravidelnému uzavírání obdobných smluv tak, aby mohla být zavedena určitá praxe.

K uzavření smlouvy dochází v momentě, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti. Stejně jako v případě nabídky se tak stává okamžikem, kdy projev vůle obláta, kterým přijímá nabídku, dojde do dispoziční sféry oferenta. Pokud je nabídka přijata konkludentně, oblát se tedy začne chovat v souladu s nabídkou, tak je smlouva uzavřena začátkem takového jednání. Navrhovatel může nabídku směřovat vůči více osobám, a pokud z ní plyne jeho vůle, aby se stranou smlouvy staly všechny osoby, které jsou adresáty nabídky, smlouva je uzavřena okamžikem, kdy obdrží přijetí nabídky posledního z adresátů.

Smlouva je v praxi velmi často využívaným institutem, a to v různých situacích a za různých okolností. Zákonná úprava procesu uzavírání smlouvy a práv a povinností na základě toho vzniklých, je velice důležitá. Zároveň však taková úprava nesmí být příliš svazující a musí být schopná přizpůsobit se rozmanitému právnímu styku mezi osobami jak v běžném, tak profesním životě. Zákon tak ponechává stranám možnost odchýlit se od obecného způsobu uzavírání smlouvy, stejně tak jako určení jejího obsahu, pokud takové ujednání bude v mezích právního

⁶ Srov. § 1744 občanského zákoníku.

řádu. Stejně jako pro celý občanský zákoník, tak i pro úpravu uzavírání smluv platí, že od jednotlivých ustanovení občanského zákoníku se lze odchýlit a ujednat si práva a povinnosti odlišně, pokud to zákon výslovně nezakazuje a nedojde tím k porušení dobrých mravů, veřejného pořádku nebo práva týkajícího se postavení osob.⁷

Velmi často dochází k uzavření smlouvy jinak, než předpokládá klasický koncept upravený v občanském zákoníku, což připouští i důvodová zpráva k občanskému zákoníku⁸ a zároveň uvádí, že smyslem této úpravy není bránit těmto odlišným postupům. Strany se mohou například dohodnout na obsahu smlouvy společně, aniž by bylo zřejmé, kdo je oferentem a kdo oblátem, nebo k uzavření smlouvy dojde, aniž by byl uskutečněn jakýkoliv kontakt mezi stranami, např. vstupem cestujícího do přepravního prostoru v rámci hromadné dopravy. Ustanovení § 1770 občanského zákoníku tak stanoví, že pokud si strany ujednají pro uzavření smlouvy jiný postup, použijí se ustanovení o nabídce a o přijetí nabídky přiměřeně i na tyto případy.

⁷ Srov. § 1 odst. 2 občanského zákoníku.

⁸ Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb, občanský zákoník konsolidovaná verze [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 10. 11 .2017]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (dále jen „důvodová zpráva k občanskému zákoníku“).

2 Způsoby uzavírání smluv odlišné od toho typického

Jak bylo uvedeno, obecný způsob uzavírání smluv podle občanského zákoníku není jediným možným způsobem, kterým může dojít k uzavření smlouvy. Úprava procesu uzavírání smlouvy má převážně dispozitivní charakter a strany se tak mohou od těchto ustanovení odchýlit nebo si mohou ujednat pro uzavření smlouvy zcela jiný postup. Zvláštnosti v podobě odchylek od typického způsobu uzavírání smluv stanovuje občanský zákoník pro případy, kdy to vyžaduje zvláštní postavení účastníků tohoto procesu, např. pro podnikatele či spotřebitele. Občanský zákoník výslovně upravuje tři zvláštní způsoby uzavírání smluv, a to dražbu, veřejnou soutěž o nejvhodnější nabídku a veřejnou nabídku, čímž vylučuje možnost použití obecné úpravy v takovém rozsahu, v jakém je upraven daný způsob kontraktace. Některé zvláštní zákony obsahují ustanovení upravující proces uzavírání smlouvy s ohledem na specifika dané problematiky.⁹ Zároveň strany mohou zvolit zcela odlišný a zákonem neupravený postup uzavření smlouvy, nicméně ustanovení o nabídce a o přijetí nabídky se použijí přiměřeně i v těchto případech (§ 1770 obč. zák.), což ostatně vyplývá již ze zásady autonomie vůle (§ 1 odst. 2 obč. zák.) a možnosti analogie (§ 10 obč. zák.).

V případě klasického způsobu uzavírání smluv musí být nabídka učiněna vůči konkrétní osobě (§ 1731 obč. zák.), musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy a musí z ní plynout vůle navrhovatele být jí vázán (§ 1732 odst. 1 obč. zák.). Pokud však nejsou splněny tyto podmínky, neznamená to, že nemůže dojít k uzavření smlouvy nebo takové jednání nebude možné posoudit podle jiných ustanovení občanského zákoníku.

⁹ Takovým zákonem je např. zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, který obsahuje kompletní samostatnou úpravu uzavírání smluv nebo zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), který stanovuje ve vyjmenovaných případech povinnost, vyžádat si před uzavřením smlouvy souhlas Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

Pokud se nebude jednat o nabídku proto, že nejsou splněny náležitosti podle § 1732 odst. 1 občanského zákoníku (nedostatek ohledně podstatných náležitostí smlouvy nebo ohledně vůle navrhovatele být nabídkou vázán), může se jednat o veřejný příslib,¹⁰ pokud daný projev vůle obsahuje slib plnění za určitý výkon nebo výsledek. V případě, že nejsou dány ani náležitosti veřejného příslibu, bude se jednat o výzvu k podání nabídky. Stejná pravidla se uplatní pro nabídku, která není učiněna vůči konkrétní osobě. Veřejný příslib i výzva k podání nabídky mohou být určeny jedné nebo více konkrétním osobám, ale i předem neurčenému okruhu osob. V případě adresné výzvy k podání nabídky, se použijí přiměřeně obecná ustanovení o nabídce a přijetí nabídky. Výzva k podání nabídky, která je učiněna vůči neurčitým osobám se bude primárně posuzovat podle úpravy některého ze zvláštních způsobů uzavírání smluv na základě dalších kritérií jednotlivých kontraktačních procesů, zejména dražby a veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku.

2.1 Odchytky od typického způsobu uzavírání smluv pro podnikatele

V důsledku rekodifikace soukromého práva se ustanovení občanského zákoníku upravující smlouvu a její uzavírání použije i v případě, že jednou nebo více stranami jsou podnikatelé. Podnikatel je však z důvodu svého postavení profesionála zvláštním subjektem procesu uzavírání smluv. Občanský zákoník tak obsahuje řadu odchylek pro podnikatele. Obecně lze rozlišovat ustanovení, která se pro podnikatele neuplatní, zejména jim odepírají ochranu poskytnutou jiným osobám a ustanovení, která naopak stanoví zvláštní úpravu pro podnikatele, zpravidla jim stanoví zvláštní povinnosti, ale může se jednat i o ustanovení, která

¹⁰ K tomu více v podkapitole 1.3.

usnadňují obchodní styk. Odchytky pro podnikatele se také rozlišují podle toho, zda se jedná o vztah mezi podnikateli (tzv. B2B¹¹ vztah) nebo o vztah podnikatele s třetí osobu (tzv. B2C¹² vztah). Navíc občanský zákoník obsahuje ustanovení, která jsou sice aplikovatelná i na vztahy mezi osobami, které nejsou podnikateli, avšak obvykle se takové ustanovení uplatní v rámci obchodní činnosti.

Přesto, že již tedy byla odstraněna dvoukolejnost úpravy v občanském a obchodním zákoníku, je důležité vymezit, kdo je podnikatelem a co je jeho činností. Občanský zákoník v § 420 odst. 1 definuje podnikatele na základě činnosti, kterou vykonává. Podnikatelem podle tohoto ustanovení je každý kdo podniká, tedy *„kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně a za účelem dosažení zisku.“* Podnikatelem je však pouze ve vztahu k této činnosti, to znamená, že pokud si například zedník půjde koupit oběd, nebude se na něj v rámci této činnosti hledět jako na podnikatele.

Tato definice je následně doplněna o právní domněnky, které zakládají, kdo je podnikatelem, aniž by jejich činnost musela naplňovat výše uvedené znaky podnikání. Na základě nevyvratitelné právní domněnky se tak považuje za podnikatele každá osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku.¹³ Podnikatelem podle občanského zákoníku tedy může být i osoba, která nebyla zřízena za účelem podnikání. Vyvratitelnou právní domněnkou pak občanský zákoník stanoví, že podnikatelem je i osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění. Postavení

¹¹ z anglického „business to business“

¹² z anglického „business to consumer“

¹³ Které osoby mají povinnost zapisovat se do obchodního rejstříku, stanoví zákon č. 304/2013 Sb, o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

podnikatele u této osoby však lze vyvrátit, pokud se prokáže, že podnikatelskou činnost fakticky nevykonává.

Pro účely ochrany spotřebitele a splatnosti kupní ceny mezi podnikateli při dodání zboží nebo poskytnutí služby navíc občanský zákoník rozšiřuje definici podnikatele na každou osobu, „*kteřá uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.*“¹⁴ Problém může u této definice činit zejména poslední kategorie osob, tedy těch, které jednájí jménem nebo na účet podnikatele, jelikož do této kategorie nespádají osoby, které jednájí oboje jménem a na účet podnikatele. Zejména tedy zaměstnanci podnikatele ani na základě tohoto ustanovení nebudou považováni za podnikatele. Bude se tak jednat pouze o osobu, která sama není podnikatelem, a buď jedná jménem podnikatele neoprávněně a takovým jednáním je pak zavázána¹⁵ nebo jedná na základě komisionářské smlouvy, kdy jedná svým jménem na účet podnikatele.

Potřeba odlišné úpravy pro podnikatele vychází zejména z předpokladu, že se jedná o profesionály, kteří vystupují v obdobných závazkových vztazích pravidelně a mají tak v této oblasti vyšší míru znalostí a zkušeností a jsou na ně kladeny vyšší nároky. Zároveň pokud mezi sebou jednájí dva podnikatelé jako profesionálové, není potřeba takové ochrany jako v případě spotřebitele, naopak obchodní styk musí být pružný a rychlý bez zbytečných formalit.

Pro právní styk s podnikatelem stanovuje občanský zákoník v § 588 odlišná pravidla pro výklad právních jednání. Obecně se použitý výraz, který připouští různý výklad, vyloží k tíži toho, kdo jej použil jako první

¹⁴ Ustanovení § 420 odst. 2 občanského zákoníku.

¹⁵ Srov. § 440 odst. 2 občanského zákoníku.

(§ 587 obč. zák.). Ve vztahu s podnikatelem, tedy jak B2B, tak i B2C vztahu, se takovému výrazu přisoudí význam, který má v takovém styku pravidelně. V případě vztahu B2C však musí podnikatel prokázat, že druhé straně byl takový význam znám, pokud se jej chce dovolat. V právním styku mezi podnikateli se navíc může použít obchodních zvyklostí zachovávaným obecně nebo v daném odvětví.

Na ochranu osob, které jednájí s podnikatelem, zejména nepodnikatelů, občanský zákoník zakládá u podnikatelů institut vyššího standardu odborné péče, když v § 5 odst. 1 stanoví, že *„kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena.“* Pokud podnikatel jedná bez této odborné péče, musí nést negativní následky takového jednání, a to bez ohledu na to, zda disponuje potřebným oprávněním ke své činnosti nebo zda je mu činnost zakázána. Pro tyto osoby pak občanský zákoník zakládá vyvratitelnou právní domněnku, že jednájí nedbale, v případě, že neuplatní zvláštní vlastnosti, které proklamují, což má význam zejména pro vznik povinnosti k náhradě škody (§ 2912 odst. 2 obč. zák.). Zároveň vůči nim nemůže soud využít svého moderačního práva ohledně výše nároku na náhradu škody podle ustanovení § 2953 odst. 1 občanského zákoníku.

Podnikatel navíc nesmí zneužít toto své postavení odborníka nebo své hospodářské postavení, které mu může poskytnou převahu ve vztazích s jinými osobami, a to jak s nepodnikateli, tak i s jinými podnikateli (§ 433 obč. zák.).

Zvláštní ochrana je poskytována spotřebiteli, kterým je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo

s ním jinak jedná (§ 419 obč. zák.). Z této zvláštní ochrany pak plynou další povinnosti nebo omezení pro podnikatele. Zejména má v těchto případech podnikatel rozsáhlou informační povinnost vůči spotřebiteli, jsou zakázána ujednání, která zakládají významnou nerovnováhu práv nebo povinností v neprospěch spotřebitele, v některých případech má spotřebitel zvláštní právo na odstoupení od smlouvy bez udání důvodu. V rámci práva na ochranu spotřebitele jsou upraveny tzv. adhezní smlouvy, což jsou smlouvy uzavírané komunikačními prostředky na dálku nebo mimo prostor obvyklý pro podnikatelské podnikání. U těchto smluv je potřeba zvýšené ochrany spotřebitele, jelikož jsou více než v jiných případech omezeny jeho možnosti získat dostatečné informace o předmětu smlouvy.

Naopak některá ustanovení na ochranu smluvních stran není potřeba uplatňovat ve styku mezi podnikateli s ohledem na jejich postavení profesionálů a tím tak zjednodušit a usnadnit obchodní styk mezi nimi. Pro podnikatele se například nepoužijí ustanovení na ochranu před neúměrným zkrácením a lichvou.

Jedním z tradičních institutů, který usnadňuje obchodní styk, jsou obchodní podmínky. Ačkoliv možnost určit část obsahu smlouvy odkazem na obchodní podmínky je nyní poskytována každému, obvykle bude využívána ve vztazích, kde alespoň jednou stranou je podnikatel. Takovéto obchodní podmínky však musí být vždy připojeny k nabídce nebo musí být prokazatelně stranám známy. Pouze při uzavírání smlouvy mezi podnikateli je možné využít obchodních podmínek vypracovaných odbornými nebo zájmovými organizacemi, kdy stačí pouhý odkaz na takové obchodní podmínky a není potřeba již prokazovat, zda jsou stranám známy. Pro

obchodní styk je také možné za stanovených podmínek učinit jednostrannou změnu obchodních podmínek.¹⁶

Vedle odkazu na obchodní podmínky je možné ve smlouvě použít doložku upravenou v užívaných vykládacích pravidlech, která má účinky stanovené vykládacími pravidly, na které se strany ve smlouvě odvolaly nebo které se obvykle s přihlédnutím k povaze uzavírané smlouvy používají. Opět je možné využít doložky i v případě uzavírání smlouvy mimo obchodní styk, avšak je velmi pravděpodobné, že tyto osoby nebudou jejich význam znát. Občanský zákoník tak pro případ, kdy některá ze stran není podnikatelem, připouští platnost doložky vůči této osobě pouze, pokud se prokáže, že její význam jí musel být znám.

Pokud je smlouva uzavřena v jiné než písemné formě, např. ústně, mohou si strany potvrdit obsah smlouvy v písemné formě. V případě, že tak učiní jedna ze stran ve vztahu mezi podnikateli, platí, že obsahem smlouvy je to, co je uvedeno v tomto tzv. obchodním potvrzovacím dopise, i přesto, že vykazuje odchylky od toho, co bylo ujednáno ústně nebo v jiné formě odlišné od písemné. Změna obsahu smlouvy v obchodním potvrzovacím dopise však nesmí být podstatná a druhá strana to může odmítnout.¹⁷ Totéž bude platit i ve vztahu B2C, pokud potvrzení vystaví osoba, která není podnikatelem.

2.2 Zvláštní způsoby uzavírání smluv

Nabídka je adresovaný právní úkon a směřuje tak vůči předem určené osobě. Ačkoliv je možné směřovat nabídku vůči více osobám, musí vždy být zřejmé, o jaké osoby se jedná. U většiny zvláštních způsobů uzavírání smluv je naopak předpokladem neadresovaný právní úkon.

¹⁶ Srov. § 1752 občanského zákoníku.

¹⁷ Srov. § 1757 odst. 2 občanského zákoníku.

Ačkoliv důvodová zpráva k občanskému zákoníku zmiňuje upuštění od podmínky, že nabídka může být učiněna pouze vůči určité osobě, zákonodárce tím zřejmě naráží pouze na možnost učinit nabídku vůči neurčitému okruhu osob při podnikatelské činnosti podle § 1732 odst. 2 občanského zákoníku, jelikož je nepochybné, že nabídka podle § 1731 občanského zákoníku je adresným právním jednáním.

Občanský zákoník upravuje výslovně jako zvláštní způsoby uzavírání smluv dražbu, veřejnou soutěž o nejvhodnější nabídku a veřejnou nabídku. Těmto způsobům uzavírání smlouvy jsou věnovány následující kapitoly. S ohledem na adresnost nabídky je třeba mezi zvláštní způsoby uzavírání smluv zařadit i nabídku reklamou, která je upravená v rámci obecných ustanovení o nabídce (§ 1732 odst. 2 obč. zák.). Nabídka reklamou je ve své podstatě typem veřejné nabídky, ačkoliv je upravena v rámci úpravy klasického způsobu uzavírání smluv, a budu se jí tak více věnovat ve třetí kapitole věnované veřejné nabídce.

Zvláštním způsobem uzavírání smluv je i zadávání veřejných zakázek podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Jelikož fakticky se jedná o speciální úpravu veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku, pojednávám o nich, obdobně jako v případě nabídky reklamou, v páté kapitole věnované veřejné soutěži.

2.3 Závazky z právního jednání jedné osoby

Od zvláštních způsobů uzavírání smlouvy je třeba odlišit veřejný příslib. Jedná se taktéž o neadresované jednostranné právní jednání, veřejný příslib však není způsobem uzavírání smluv. Pokud ten, kdo učiní právní jednání o kterém má za to, že se jedná o nabídku, avšak takové jednání nemá potřebné náležitosti, přesto mohou být naplněny podmínky veřejného příslibu.

Veřejný příslib je upraven v části čtvrté, hlavě II., dílu 16 občanského zákoníku mezi závazky z právního jednání jedné osoby. Ten kdo veřejný příslib učiní, se zavazuje k určité povinnosti vůči tomu, kdo splní podmínky veřejného příslibu, aniž by došlo k uzavření smlouvy. Zákon rozlišuje mezi příslibem odměny a vypsáním ceny.

Příslibem odměny je právní jednání, kterým příslibující veřejně prohlásí, že tomu, kdo splní dané podmínky, poskytne určité plnění, tedy odměnu. Veřejný příslib musí být určitý ohledně podmínek, jejichž plnění požaduje, tedy jaký konkrétní výkon má být učiněn pro obdržení odměny a dále ohledně této slíbené odměny. Příslibem odměny tak například bude, pokud někdo zveřejní na sociální síti slib finanční odměny v konkrétní výši, za nalezení ztracené věci nebo zvířete, kterou specifikuje na přiložené fotografii.

Vypsání ceny je pak obdobný institut, s tím rozdílem, že odměna je slíbena tomu, kdo v dané lhůtě provede výkon co možná nejlepší. Pokud by nebylo určeno, do kdy je možné provést výkon pro získání ceny, nejedná se o vypsání ceny.

3 Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

Jedním ze zvláštních způsobů uzavírání smlouvy upravených výslovně občanským zákoníkem je veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku. Podstatou veřejné soutěže je výzva vůči neurčitému okruhu osob na podání nejvhodnější nabídky. Osoba, která činí výzvu k podání nabídek a zároveň stanoví podmínky veřejné soutěže, je označována jako vyhlášovatel. Ti kdo na základě výzvy podávají vyhlášovateli nabídky, jsou označováni jako navrhovatelé. Aby tedy došlo k použití úpravy veřejné soutěže a nikoliv přiměřenému použití ustanovení o nabídce a o přijetí nabídky, musí být splněny dvě podmínky. Za prvé se vyhlášovatel musí obrátit na neurčité adresáty a za druhé tak musí činit s úmyslem vyhledání nejvhodnější nabídky na uzavření smlouvy.

Pokud by se vyhlášovatel obrátil na předem určený okruh adresátů, jednalo by se o tzv. uzavřený tendr.¹⁸ Jelikož neurčitost adresátů je pojmovým znakem veřejné soutěže, zcela určitě se tak v případě uzavřeného tendru nejedná o veřejnou soutěž. Není však jasné, zda se na uzavřený tendr použijí na základě analogie ustanovení o veřejné soutěži, jako nejbližšího institutu nebo zda se jako na neupravený způsob uzavírání smluv použijí na základě § 1770 občanského zákoníku přiměřeně ustanovení o nabídce a jejím přijetí. Osobně se přikláním k druhé možnosti, jelikož adresnost právního jednání vidím jako jeden ze základních rozdílů mezi nabídkou a veřejnou soutěží a nelze tak v případě uzavřeného tendru použít úpravu veřejné soutěže ani na základě analogie. Bude se tak jednat o výzvu k podání nabídky podle § 1733 občanského zákoníku.

Smyslem úpravy veřejné soutěže je poskytnout vyhlášovateli možnost zajistit si co možná nejvýhodnější nabídku na uzavření smlouvy, aniž by musel sám vyhledávat vhodného spolukontrahenta. Zároveň je však

¹⁸ Veřejná soutěž oproti tomu bývá označována jako otevřený tendr.

třeba chránit případné navrhovatele, kteří vynaloží své vlastní zdroje na přípravu a podání nabídky a zajistit tak transparentnost a spravedlivost veřejné soutěže spolu s rovnými podmínkami pro všechny zúčastněné osoby.

Tato úprava byla v zásadě převzata z úpravy veřejné obchodní soutěže v obchodním zákoníku, pouze s terminologickými změnami, které jsou v souladu se změnou terminologie celého občanského zákoníku. Nově však tato úprava nebude omezena pouze na obchodní závazkové vztahy, což zákonodárce dle důvodové zprávy viděl jako nevýhodu, zřejmě s ohledem na dřívější praxi, kdy se často podnikatelé snažili vyloučit použití úpravy veřejné obchodní soutěže. Toto rozšíření použití úpravy veřejné soutěže sebou však nese i negativní důsledky. Pelikánová a Pelikán¹⁹ zpochybňují vhodnost tohoto řešení zejména s ohledem na skutečnost, že ustanovení veřejné soutěže se tak budou uplatňovat i na situace, kdy spotřebitel prostřednictvím internetu bude zjišťovat, který profesionál mu nabídne plnění, které mu bude nejvíce vyhovovat, aniž by byl seznámen s úpravou veřejné soutěže a tudíž nebude postupovat v souladu se zákonem, zejména neurčí způsob podávání nabídek, lhůtu pro jejich podávání ani nesplní oznamovací povinnost. Nemyslím si však, že by se v takovém případě uplatnila úprava veřejné soutěže i přesto, že je nyní použitelná pro všechny soukromoprávní vztahy, jelikož v takových situacích zpravidla nebudou splněny zákonné předpoklady pro veřejnou soutěž.

Dalším rozdílem oproti úpravě obchodní veřejné soutěže je kogentnost, resp. dispozitivnost norem. Zatímco obchodní zákoník výslovně stanovil, že se od ustanovení upravující obchodní veřejnou soutěž

¹⁹ In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 108.

nelze odchýlit, tedy jsou kogentní (§ 263 obch. zák.), občanský zákoník takové výslovné ustanovení neobsahuje. Názory autorů odborné literatury se rozcházejí v názorech, zda úprava veřejné soutěže má kogentní²⁰ či dispozitivní²¹ charakter. Podnikatelé se často snažili vyloučit úpravu obchodní veřejné soutěže mimo jiné právě z důvodu její kogentnosti. Dispozitivnost norem by ovšem neposkytovala dostatečnou ochranu pro navrhovatele a zákonná úprava by tak ztrácela na svém významu. Jako nejvhodnější se tak jeví pojetí tzv. kvazikogentního režimu, kdy ustanovení veřejné soutěže jsou sice závazná, ale umožní „flexibilně nakládat s pravidly soutěže způsobem, který zajistí transparentní a nediskriminační zacházení s navrhovateli i tam, kde to zákon výslovně nepřipouští.“²² Jsem toho názoru, že s přihlédnutím ke smyslu úpravy veřejné soutěže může být přínosem, pokud je úpravě veřejné soutěže poskytnut, alespoň částečně, dispozitivní charakter. Eliminují se tak situace, kdy se z důvodu kogentnosti norem úprava veřejné soutěže v konkrétním případě nepoužije a bude se přiměřeně postupovat podle ustanovení o nabídce a jejím přijetí, která však neposkytují dostatečnou ochranu navrhovatelům.

Veřejná soutěž se obvykle dělí do tří fází, kterými jsou vyhlášení soutěže, přijímání nabídek a výběr té nejvhodnější a poslední fází je oznámení o výběru nejvhodnější nabídky.²³

²⁰ Srov. Pelikánová, Pelikán in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 110.

²¹ Srov. Hulmák in HULMÁK, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 257.

²² Pavelka, Bříza in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1728.

²³ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1661/2009 nebo Horáček in ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kolektiv. Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 443-444.

3.1 Vyhlášení veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku

Veřejná soutěž musí být vyhlášena, a to tak, že vyhlášovatel vhodným způsobem uveřejní tzv. podmínky soutěže. Uveřejněním podmínek soutěže činí vyhlášovatel výzvu neurčitému okruhu osob k podávání nabídek. Okruh adresátů, kterým výzva směřuje, může být omezen, avšak takové omezení nesmí být diskriminační povahy, v rozporu s dobrými mravy nebo základními lidskými právy a nesmí se jednat o omezení způsobující, že adresáty jsou konkrétní osoby, jejichž identitu vyhlášovatel dopředu zná. V takovém případě by se jednalo o již zmíněný uzavřený tendr.

3.1.1 Podmínky soutěže

Základní informace ohledně veřejné soutěže a jejího průběhu jsou označovány jako podmínky soutěže. Ačkoliv občanský zákoník na rozdíl od obchodního zákoníku nezavádí pro tento termín legislativní zkratku, používá tento pojem ve stejném významu. Formu a povinný obsah podmínek soutěže stanoví § 1773 občanského zákoníku, který je dále rozveden.

Výše uvedené ustanovení stanoví, že podmínky soutěže musí mít písemnou formu. Ustanovení § 561 odst. 1 občanského zákoníku k platnosti právního jednání učiněného v písemné formě vyžaduje podpis jednajícího. Dle § 562 odst. 1 občanského zákoníku je však písemná forma zachována i v případě použití elektronických nebo jiných technických prostředků, které umožňují zachycení obsahu právního jednání a určení jednající osoby, a to bez nutnosti elektronického podpisu.²⁴ Tato skutečnost je významná

²⁴ Ačkoliv § 562 odst. 1 obč. zák. výslovně neuvádí, že elektronický podpis není potřeba, vyplývá to z dikce zákona, kdy písemná forma je platná jednak v případě § 561 odst. 1 obč. zák., který zároveň upravuje možnost použití elektronického podpisu při použití elektronických prostředků a zároveň je dodržena „i“ v případě postupu dle § 562 odst. 1 obč. zák.

zejména tím, že poskytuje vyhlášovatelí více možností s ohledem na způsob uveřejnění podmínek soutěže (k tomu více v následující podkapitole).

Podmínky soutěže musí obsahovat předmět plnění, postačí však, pokud je vymezen alespoň obecným způsobem, na rozdíl od předmětu ve smlouvě, který je třeba vymežit zcela konkrétně. Stejný požadavek na vymezení předmětu je stanoven i v případě smlouvy o smlouvě budoucí, který je dle ustálené judikatury²⁵ třeba konkretizovat takovým způsobem, aby byl určen v základních rysech dle potřeb daného případu a mohlo být objektivně posouzeno splnění závazku ze smlouvy o uzavření smlouvy budoucí. Obdobně tak musí být předmět v podmínkách soutěže vymezen tak, aby bylo možné posoudit jeho soulad s předmětem v podané nabídce, zejména, zda sledují stejný účel. Dále je nutno vymežit další obsah zamýšlené smlouvy, na kterém vyhlášovatel trvá, zde postačí, pokud tak učiní prostřednictvím zásad, pro které bude také platit výše uvedené ohledně předmětu smlouvy, která má být uzavřena.

Vyhlášovatel je dále povinen v podmínkách soutěže stanovit způsob, jakým mohou být nabídky podávány, čímž se rozumí jednak způsob jejich doručení vyhlášovatelí, tedy zda mají být nabídky podávány elektronicky, poštou nebo osobně a dále požadavky na jejich formu, zda mají mít zvláštní označení, být zapečetěny, podávány na zvláštním formuláři, zda musí být připojeny zvláštní dokumenty apod. Zároveň je nutné určit lhůtu, do které lze nabídky podávat, a to s ohledem na její náročnost.

Konečně je nutné uvést v podmínkách soutěže lhůtu pro oznámení vybrané nabídky, respektive vůči vybrané nabídce je třeba ji chápat spíše jako lhůtu pro její akceptaci. Jelikož jsou navrhovatelé v době od uplynutí lhůty pro podávání nabídek do uplynutí lhůty pro oznámení vybrané

²⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2637/2010.

nabídky svými nabídkami vázání, neměla by být nepřiměřeně dlouhá, zároveň však musí vyhlášovatel poskytnout dostatečný čas pro posouzení všech podaných nabídek. Ačkoliv způsob jakým bude oznámení učiněno, není povinnou součástí obsahu podmínek soutěže,²⁶ s ohledem na § 1777 odst. 1 občanského zákoníku, kde zákon předpokládá, že způsob oznámení bude určen v podmínkách soutěže, je vhodné, aby tento způsob vyhlášovatel uvedl, jelikož tím zamezí případným sporům ohledně způsobu provedení oznámení ze strany neúspěšných navrhovatelů.

Pro běh lhůt, které je třeba určit v podmínkách soutěže, se uplatní pravidla stanovená v § 601 a násl. občanského zákoníku. Vyhlášovatel však může v podmínkách soutěže uvést výjimky z těchto pravidel nebo stanovit úpravu zcela odlišnou. Může tak například stanovit, že nabídka je podána včas, pokud byla v poslední den lhůty předána přepravci k doručení vyhlášovateli.

Pokud chce vyhlášovatel uplatnit některé výhrady oproti zákonné úpravě, které občanský zákoník umožňuje, jako například možnost odmítnout všechny nabídky, změnit podmínky soutěže nebo zrušit soutěž, musí si tyto skutečnosti vyhradit v podmínkách soutěže. Pokud si takový postup v podmínkách soutěže nevyhradí, nemůže ho již v průběhu soutěže uplatnit.

Kromě výše uvedeného může vyhlášovatel veřejné soutěže upravit další podmínky soutěže. Jak již bylo zmíněno, je možné například omezit okruh osob, které se veřejné soutěže mohou zúčastnit, a to zejména s ohledem na jejich profesní, technickou a ekonomickou způsobilost. Často je vhodné uvést i způsob a kritéria pro výběr nejvhodnější nabídky, který přispívá k větší průhlednosti celé veřejné soutěže a jistotě navrhovatelů. Ti

²⁶ Srov. Hulmák in HULMÁK, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 267, 270.

tak mohou přizpůsobit své nabídky tomuto postupu, pokud ví, zda je pro vyhlášovatele významnější cena, kvalita nebo rychlost provedení, případně v jakém poměru budou tato kritéria hodnocena. Pokud se vyhlášovatel rozhodne zahrnout do soutěže pouze omezený počet nabídek, je třeba uvést také kritéria, na základě kterých bude rozhodnuto o zahrnutí daného počtu nabídek do soutěže. Pro účast ve veřejné soutěži lze stanovit povinnost zaplacení poplatku, který může a nemusí být vratný nebo naopak přiznat navrhovatelům náhradu nákladů spojených s účastí ve veřejné soutěži. Ohledně dalších podmínek, kterými je možné upravit veřejnou soutěž, se lze inspirovat zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.²⁷

3.1.2 Uveřejnění podmínek soutěže

Jak již bylo uvedeno výše, uveřejnění podmínek soutěže je předpokladem pro vyhlášení veřejné soutěže. Zákon neuvádí konkrétní způsob uveřejnění podmínek soutěže, pouze stanoví, že zvolený způsob uveřejnění musí být vhodný. Ponechává tak vyhlášovateli, aby vybral způsob uveřejnění pro něj nejefektivnější. S ohledem na výše uvedenou možnost dodržení písemné formy uveřejněním prostřednictvím elektronických prostředků, bude často nejvhodnější uveřejnění prostřednictvím internetu, kterým má vyhlášovatel možnost oslovit velké množství osob. Musí však být dodržen požadavek, aby adresát mohl být schopen určit jednající osobu. Jedním z možných způsobů tak bude uveřejnění podmínek soutěže na internetových stránkách vyhlášovatele. Domnívám se, že možným způsobem, bude i uveřejnění naskenovaného podepsaného dokumentu na internetu, jelikož je to způsob srovnatelný

²⁷ K zadávání veřejných zakázek více v kapitole 3.4.

s odesláním dokumentu faxem, což judikatura považuje za dodržení písemné formy i bez následného doručení původního dokumentu.²⁸

3.1.3 Změna podmínek soutěže nebo zrušení soutěže

Aby mohl vyhlášovatel uveřejněné podmínky změnit nebo dokonce celou soutěž zrušit, musí si tuto možnost vyhradit v podmínkách soutěže. Změnu podmínek veřejné soutěže nebo její zrušení je třeba učinit ve stejné formě a uveřejnit stejným způsobem jako podmínky soutěže. Změnu uveřejněných podmínek soutěže zákon neomezuje rozsahem ani časově. Dle názoru některých autorů odborné literatury však nelze, až na výjimky, provést změnu po uplynutí lhůty pro podávání nabídek.²⁹ Osobně se však přikláním k opačnému názoru, že podmínky soutěže lze měnit i po uplynutí lhůty pro předkládání nabídek.³⁰ Může vzniknout situace, kdy některá ze stanovených podmínek soutěže se stane nemožnou a bude tak třeba změnit jednak podmínky, ale i podané nabídky. Vyhlášovatel tak může změnit podmínky včetně lhůty pro podávání nabídek. V takovém případě bude možné nejen doplňovat podané nabídky, ale i podávat nové. Stále je třeba mít na paměti, že taková změna podmínek soutěže nesmí být diskriminační vůči žádnému navrhovateli a je třeba postupovat v souladu se zásadou transparentnosti veřejné soutěže, jejíž zajištění je jedním z účelů úpravy veřejné soutěže.

3.1.4 Důsledky neplatného vyhlášení veřejné soutěže

V jakémkoliv sporu, který vzejde z průběhu veřejné soutěže, by měl soud nejprve jako předběžnou otázku vyřešit, zda vůbec byla platně

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 3. 5. 2016, sp. zn. 23 Cdo 4093/2015 zakládá své rozhodnutí na zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný občanský zákoník však v tomto případě v podstatě převzal původní úpravu a judikaturu tak lze vztáhnout i na novou úpravu.

²⁹ Srov. Pelikánová, Pelikán in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 112.

³⁰ Srov. Pavelka, Bříza in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1731.

vyhlášena veřejná soutěž a zda se tak na následný postup a daný spor uplatní ustanovení občanského zákoníku o veřejné soutěži. V případě, že vyhlášení soutěže má takové nedostatky, že nelze považovat za platné, nastane neplatnost všech právních jednání uskutečněných na základě vyhlášení soutěže, a to zejména pokud došlo k uzavření smlouvy, bude tato smlouva neplatná.

Jak bylo výše uvedeno pro platné vyhlášení soutěže, je potřeba uveřejnění písemných podmínek soutěže, které obsahují alespoň údaje uvedené v § 1773 občanského zákoníku. Nedostatek obsahu podmínek soutěže však nemusí automaticky znamenat neplatnost vyhlášení veřejné soutěže, jelikož z toho plynoucí neplatnost uzavřené smlouvy by byla příliš přísným následkem. Může nastat situace, kdy vyhlášovatel v podmínkách soutěže neuvede lhůtu pro oznámení o výběru nejvhodnější nabídky a veřejná soutěž přesto bude mít jinak standardní průběh, vyhlášovatel oznámí výběr nabídky všem vyhlášovatelům v přiměřené lhůtě a neúspěšní navrhovatelé nebudou rozporovat platnost vyhlášení veřejné soutěže. V takovém případě by nebylo žádoucí s ohledem na požadavek právní jistoty, aby takto uzavřená smlouva byla neplatná.³¹ Stejným způsobem lze uvažovat o nedostatku ohledně způsobu podávání nabídek. Pokud vyhlášovatel přijme nabídky podávané různými způsoby a bude je hodnotit všechny stejným způsobem bez ohledu na způsob podání, nepředstavuje to tak závažný nedostatek, aby muselo dojít k znehodnocení celé soutěže. Je tak třeba při hodnocení platnosti vyhlášení veřejné soutěže přihlídnout k okolnostem daného případu. Nedostatečná konkretizace předmětu nebo neuvedení lhůty pro podávání nabídek jsou však zcela jistě tak závažným nedostatkem, že budou mít za následek neplatnost celé veřejné soutěže a tedy i smlouvy, která byla na jejím základě uzavřena.

³¹ Srov. Pelikánová, Pelikán in ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 118.

3.2 Přijímání nabídek a výběr nejvhodnější nabídky

Poté, co vyhlášovatel uveřejní podmínky soutěže, mohou být podávány nabídky. Vyhlášovatel však může v podmínkách soutěže stanovit, že nabídky lze předkládat až od pozdějšího data než vyhlášení veřejné soutěže.

3.2.1 Zahrnutí nabídky do veřejné soutěže

Vyhlášovatel vybírá nejvhodnější z těch nabídek, které byly zahrnuty do veřejné soutěže. Aby mohla být nabídka zahrnuta do soutěže, musí splňovat podmínky stanovené vyhlášovatelem a musí být podána ve lhůtě stanovené v podmínkách soutěže. Zároveň platí, že pokud nabídka splňuje uveřejněné podmínky, vyhlášovatel má povinnost ji do veřejné soutěže zahrnout, nejedná se tedy pouze o právo vyhlášovatele. Občanský zákoník v § 1775 odst. 1 vyžaduje pro zahrnutí nabídky do soutěže splnění obsahových podmínek, je však zřejmé, že pokud vyhlášovatel stanovil pro nabídky i formální požadavky, vyžaduje se splnění i těchto podmínek.

S ohledem na výše zmiňovaný princip transparentnosti a rovnosti všech účastníků soutěže, je potřeba posuzovat nabídky vůči stanoveným podmínkám formálně a důsledně. Splnění jednou stanovených podmínek musí být vyžadováno všemi stejně a nelze tak přizpůsobovat podmínky soutěže podle potřeb jednotlivých navrhovatelů.³²

Občanský zákoník výslovně říká, že nabídku předloženou po lhůtě stanovené v podmínkách soutěže nelze zahrnout do soutěže (§ 1775 odst. 2). Právo zahrnout opožděnou nabídku do soutěže si nemůže vyhlášovatel vyhradit ani v podmínkách soutěže. Lze si však představit situaci, kdy vyhlášovatel takovou nabídku zahrne do soutěže po prodloužení lhůty pro jejich podávání. Jak již bylo vysloveno výše, pokud si vyhlášovatel vyhradí

³² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Cdo 946/2006.

právo měnit podmínky soutěže, není omezen časově ani ohledně rozsahu těchto změn. Na této skutečnosti nic nemění dle mého názoru ani uvedené ustanovení, jelikož pokud dojde ke změně, respektive prodloužení lhůty, ve které lze nabídky podávat, je nabídka přesto podána ve lhůtě a může tak být zahrnuta do soutěže. Opět ale platí, že změna lhůty musí platit pro všechny stejně a nesmí nedůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat žádného z navrhovatelů.

Nabídky, které nesplňují výše uvedené podmínky pro zahrnutí do soutěže a nemohou být tedy zahrnuty do soutěže, je povinen vyhlášovatel vyřadit. Pokud by došlo k akceptaci takové nabídky, způsobovalo by to neplatnost takto uzavřené smlouvy.

Zákon dále přiznává navrhovatelům právo na náhradu nákladů spojených s účastí na soutěži, ale pouze v případě, že mu toto právo přizná vyhlášovatel v podmínkách soutěže. Pokud se tedy vyhlášovatel rozhodne uhradit navrhovatelům náklady soutěže, je potřeba, aby zároveň stanovil přesné podmínky pro uplatňování tohoto práva. Zejména, zda toto právo mají všichni navrhovatelé nebo pouze například ti, co se dostali do určité fáze soutěže, v jaké výši budou náklady hrazeny, jakým způsobem a v jaké lhůtě mohou navrhovatelé své právo na náhradu nákladů u vyhlášovatele uplatňovat. V případě, že vyhlášovatel v podmínkách soutěže nestanoví právo na náhradu nákladů soutěže, hradí si každý své náklady sám.

3.2.2 Změna nebo odvolání nabídky

Možnost odvolání nebo změny nabídky bude odlišná podle stádia veřejné soutěže. Rozhodnou skutečností je v tomto případě uplynutí lhůty pro podávání nabídek. Zároveň je třeba rozlišovat mezi odvoláním nabídky, její změnou či doplněním nebo pouhou opravou chyb vzniklých při vyhotovení nabídky. Občanský zákoník stanoví, kdy je možné tato jednání uskutečnit, vyhlášovatel však může v podmínkách soutěže stanovit odlišnou

úpravu. Po uplynutí této lhůty může pouze opravovat chyby vzniklé při vyhotovení nabídky.

Obecně podle ustanovení občanského zákoníku může do uplynutí lhůty pro podávání nabídek navrhovatel svou nabídku odvolat, aniž by mu toto právo musel přiznávat vyhlášovatel v podmínkách soutěže. Navrhovatel naopak nemá právo odvolat svou nabídku po uplynutí lhůty pro její předložení. Je tak svou nabídkou vázán do té doby, než mu vyhlášovatel oznámí přijetí, respektive nepřijetí této nabídky nebo do uplynutí lhůty pro oznámení vybrané nabídky, podle toho, která skutečnost nastane jako první. Vyhlášovatel může navrhovateli přiznat právo odvolat nabídku i po uplynutí lhůty pro jejich podávání, a to bez omezení nebo po splnění určité podmínky. V podmínkách soutěže může vyhlášovatel omezit nebo dokonce zcela vyloučit možnost odvolat nabídku i před uplynutím lhůty pro jejich podávání. Občanský zákoník sice na rozdíl od obchodního zákoníku takto nespecifikuje způsob, jakým se lze v podmínkách soutěže odchýlit od zákonné úpravy týkající se odvolatelnosti nabídky, pouze říká, že podmínky soutěže mohou určit něco jiného, obsah tohoto ustanovení však i přesto zůstává stejný.³³

Ohledně změny nebo doplnění nabídky obsahuje občanský zákoník přísnější úpravu než v případě odvolání nabídky, čímž se odlišuje od úpravy v obchodním zákoníku. Ve stádiu veřejné soutěže, kdy je možné podávat nabídky, lze jednou podané nabídky měnit nebo doplňovat pouze pokud to umožňují podmínky soutěže. Po uplynutí lhůty pro předkládání nabídek nelze nabídky měnit ani doplňovat vůbec, a to ani, pokud to dovolují podmínky soutěže. Naproti tomu podle úpravy v obchodním zákoníku bylo možné nabídky měnit a doplňovat vždy, kdy bylo možné nabídku odvolat. Dále dle obchodního zákoníku mohly podmínky soutěže stanovit další

³³ Občanský zákoník upravuje odvolatelnost nabídky v § 1776 odst. 1. Obchodní zákoník upravoval možnost odvolání návrhu v § 285 odst. 1.

případy vedle těch, kde bylo možné odvolat nabídku, kdy by bylo možné provést změnu nebo doplnění nabídky.

Názor odborné veřejnosti na změnu úpravy v občanském zákoníku a její význam se liší. Pelikánová a Pelikán³⁴ vnímají absolutní nemožnost změny nebo doplnění nabídky po uplynutí lhůty pro předložení nabídek jako kogentní ustanovení, které je v souladu s vnitřní logikou soutěže, kdy k tomu, aby mohly být porovnány všechny nabídky, je třeba zajistit jejich neměnnost k jednomu okamžiku stejnému pro všechny navrhovatele. Naproti tomu Pavelka a Bříza³⁵ jsou toho názoru, že při dodržení stejných podmínek pro všechny, lze připustit změnu nebo doplnění nabídky i po uplynutí lhůty pro podávání nabídek.

Podle občanského zákoníku může nastat situace, kdy vyhlášovatel v podmínkách soutěže nijak neupraví odvolání ani změnu nabídky a bude tak do uplynutí lhůty pro podávání nabídek možné nabídku odvolat, ale nepůjde ji změnit nebo doplnit. Jsem toho názoru, že v takovém případě, kdy lze nemožnost změny nebo doplnění nabídky obejít tím, že navrhovatel odvolá svou nabídku a pozměněnou ji podá znovu, lze připustit změnu i doplnění nabídky i přesto, že to podmínky soutěže neurčují, ačkoliv to občanský zákoník vyžaduje. Trvání na takovémto postupu se mi jeví jako zbytečné a nedůvodné, když pouze způsobuje větší komplikace při průběhu veřejné soutěže, ačkoliv výsledek obou postupů je stejný, navíc v situaci, kdy zákon striktně nezakazuje změnu nabídek, pouze nechává na vyhlášovateli, aby tuto možnost upravil v podmínkách soutěže. Naproti tomu v případě změny nebo doplnění nabídky v situaci, kdy již není možné podat novou nabídku, zastávám názor, že nabídku již nelze měnit ani

³⁴ In ŠVESTKA, J., DVORČÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 115-116.

³⁵ In PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1733.

doplňovat. Jiná situace nastane, pokud vyhlášovatel změní podmínky soutěže a prodlouží lhůtu pro podávání nabídek, jak již bylo uvedeno výše.

Opravovat chyby vzniklé při vyhotovení nabídky lze podle občanského zákoníku kdykoliv v průběhu veřejné soutěže, ledaže to vylučují podmínky soutěže. Nejčastěji se bude jednat o chyby v psaní nebo v počtech, které podle § 578 občanského zákoníku nejsou právnímu jednání na újmu, je-li jeho význam nepochybný. V těchto případech pak nebude mít vliv, pokud nebude možné opravit chyby v nabídce, protože to bylo vyloučeno v podmínkách soutěže.

3.2.3 Výběr nejvhodnější nabídky

Poté, co uplyne lhůta pro podávání nabídek, přistoupí vyhlášovatel k jejich hodnocení a výběru té nejvhodnější. Pokud byl v podmínkách soutěže stanoven způsob výběru nabídky, je vyhlášovatel tímto způsobem posuzování předložených nabídek vázán. V případě, že vyhlášovatel nestanovil žádný způsob výběru nabídky, vybere tu, která mu nejlépe vyhovuje (§ 1777 odst. 2 obč. zák.). Vybraná nabídka musí odpovídat všem stanoveným podmínkám soutěže, vyhlášovatel však není povinen odůvodňovat své rozhodnutí o výběru nejlépe vyhovující nabídky.

Vyhlášovatel si může v podmínkách soutěže vyhradit právo odmítnout všechny nabídky, pokud tak však neučiní, je povinen vybrat tu nejvhodnější a uzavřít smlouvu s jejím navrhovatelem. V případě, že by vyhlášovatel soutěže nevybral žádnou z nabídek, má navrhovatel nejvhodnější nabídky zřejmě právo na určení obsahu smlouvy, respektive nahrazení projevu vůle vyhlášovatele soudem, obdobně jako je tomu v případě smlouvy o smlouvě budoucí.³⁶ Často však bude, zejména pro navrhovatele, obtížné určit, která nabídka je tou nejvhodnější. V případě, že

³⁶ Srov. § 1787 občanského zákoníku ve spojení s § 161 odst. 3 občanského soudního řádu.

v podmínkách soutěže nejsou dána zcela jasná kritéria pro výběr nejvhodnější nabídky, bude velmi těžké určit, která nabídka je nejvhodnější. Navíc navrhovatelé zpravidla nemají přístup k nabídkám ostatních navrhovatelů, aby mohli posoudit, zda měla být vybrána právě jejich nabídka.

3.3 Oznámení o výběru nejvhodnější nabídky

Závěrečnou fází veřejné soutěže je oznámení o výběru nejvhodnější nabídky, případně odmítnutí všech nabídek. Všechny tyto fáze musí proběhnout ve lhůtě pro oznámení vybrané nabídky, která byla stanovena v podmínkách soutěže. K důsledkům nedodržení této povinnosti se věnuji v kapitole 2.4 Obrana proti postupu vyhlášovatele.

Oddělení této fáze od fáze výběru nejvhodnější nabídky považuji za vhodné i přesto, že občanský zákoník tyto dvě fáze (výběr nabídky a oznámení o tomto výběru) nerozlišuje důsledně.³⁷ Teoretické dělení fází veřejné soutěže dle mého názoru napomáhá lepší přehlednosti úpravy veřejné soutěže a tím i snadnějšímu použití a interpretaci jejích jednotlivých ustanovení.

Vyhlašovatel má povinnost učinit oznámení o výběru nejvhodnější nabídky vůči všem účastníkům soutěže. Občanský zákoník rozlišuje oznamovací povinnost vůči navrhovateli, jehož nabídku vybral, kterou označuje jako oznámení o přijetí nabídky a jednak vůči ostatním navrhovatelům, jejichž nabídku odmítl.

³⁷ V § 1777 odst. 1 občanského zákoníku se hovoří o výběru nejvhodnější nabídky a zároveň o oznámení jejího přijetí. Přijetí nabídky je pak upraveno až v § 1778, kde je upravena i možnost odmítnout všechny předložené nabídky, což lze nepochybně učinit i v případě, že vyhlášovatel vybere nejvhodnější nabídku, ale přesto ji nechce přijmout. V § 1779 je pak obsažena oznamovací povinnost vůči neúspěšným navrhovatelům.

Způsob oznámení výběru nabídky zákon neuvádí, jelikož předpokládá, že jej vyhlašovatel stanoví v podmínkách soutěže. Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované podmínkám soutěže, nejedná se však o obligatorní součást podmínek soutěže. V případě, kdy vyhlašovatel neupraví, jak bude oznamovací povinnost splněna, je potřeba zvolit takový způsob, který bude v souladu s požadavkem transparentnosti soutěže. Jako vhodný způsob oznámení bude zajisté stejný způsob, který byl použit pro uveřejnění podmínek soutěže, jelikož tento způsob zákon požaduje také pro uveřejnění změn podmínek soutěže. Lze si tak představit, že vyhlašovatel splní oba druhy oznamovací povinnosti tak, že výsledek soutěže uveřejní na svých internetových stránkách, pokud tak uveřejnil podmínky soutěže. Splněním oznamovací povinnosti však bude naopak i odeslání oznámení jednotlivě každému navrhovateli na adresu, kterou uvedl ve svém návrhu.

3.3.1 Oznámení o přijetí nabídky

Nabídku, kterou vyhlašovatel vyhodnotí jako nejvhodnější, je povinen přijmout, ledaže si v podmínkách soutěže vyhradil právo odmítnout všechny předložené nabídky. Přijetí nabídky je jednostranné právní jednání, které spočívá v oznámení výběru nabídky navrhovateli, jehož nabídka byla vybrána jako nevhodnější.³⁸ V momentě, kdy je přijetí nabídky doručeno navrhovateli, dochází k uzavření smlouvy.³⁹

Na přijetí nabídky ve veřejné soutěži se použijí přiměřeně ustanovení o přijetí nabídky v rámci obecného způsobu uzavírání smluv, která je upravena v § 1740 a násl. občanského zákoníku. Vybranou nabídku tak lze přijmout pouze bez výhrad a navrhovatel ji tak již nemůže měnit, a to ani,

³⁸ Teoreticky by asi bylo možné považovat přijetí nabídky za pouhý myšlenkový postup vyhlašovatele, kdy se pouze rozhodne uzavřít smlouvu s navrhovatelem, který podal nejvhodnější nabídku. S přihlédnutím k úpravě přijetí nabídky v rámci obecného způsobu uzavírání smluv v § 1740 a násl., jsem však toho názoru, že přijetí nabídky a oznámení přijetí nabídky jsou stejného významu.

³⁹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1661/2009.

pokud si to vyhradil v podmínkách soutěže. Přijetí nabídky se změnami, které podstatně nemění podmínky nabídky, je možné učinit, pouze pokud takové přijetí navrhovatel bez zbytečného odkladu⁴⁰ neodmítne.

Občanský zákoník dále stanoví, že k uzavření smlouvy dojde i v případě, že k přijetí nabídky dojde po uplynutí lhůty pro oznámení vybrané nabídky, ledaže navrhovatel bez zbytečného odkladu sdělí vyhlášovateli, že toto přijetí odmítá jako opožděné. Vyhlášovatel může možnost opožděného přijetí nabídky v podmínkách soutěže vyloučit, pokud tak ovšem neučiní, jsou fakticky navrhovatelé vázáni svými nabídkami i po uplynutí lhůty pro oznámení vybrané nabídky. Navrhovatel, jehož nabídka je přijata opožděně má sice zmíněné právo odmítnout její přijetí, je k tomu už ale vyžadováno jeho aktivní jednání, navíc v krátkém časovém úseku, kdy tedy musí být připraven odmítnutí učinit, jelikož v opačném případě dojde k uzavření smlouvy.

Zároveň není vyloučena možnost navrhovatele přijmout vedle nejvhodnější nabídky, mimo veřejnou soutěž, další nabídky, které byly předložené v rámci veřejné soutěže. Nabídku, která je vyhodnocena jako nejvhodnější je však povinen přijmout vždy, jinak by mohla být způsobena neplatnost uzavřených smluv. Jak bylo uvedeno výše, pokud však navrhovatel v podmínkách soutěže nestanoví hodnotící kritéria pro výběr nejvhodnější nabídky, bude velmi obtížné určit, která nabídka navrhovateli nejvíce vyhovuje a přezkoumat tak, zda je skutečně splněna povinnost přijmout nejvhodnější nabídku.

⁴⁰ Časové určení „bez zbytečného odkladu“ je třeba vykládat s ohledem na konkrétní okolnosti případu, vždy se však bude jednat o velmi krátkou lhůtu. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

3.3.2 Oznámení o odmítnutí nabídek

Po přijetí nabídky, která byla vyhodnocena jako nejvhodnější, je vyhlášovatel povinen v souladu s § 1779 občanského zákoníku vyrozumět bez zbytečného odkladu po ukončení soutěže navrhovatele, kteří v soutěži neuspěli, že jejich nabídky odmítl. Ukončením soutěže je uzavření smlouvy s vítězným navrhovatelem, tj. výše popsaným přijetím nabídky nebo uplynutím lhůty pro oznámení vybrané nabídky.

Pražák ⁴¹ považuje tuto povinnost za nadbytečnou, jelikož předpokládá, že navrhovatelům je zřejmé, že jejich nabídka nebyla vybrána, pokud jim není oznámeno její přijetí do uplynutí lhůty stanovené v podmínkách soutěže. S tímto závěrem se však neztotožňuji, zejména se zřetelem na možnost opožděného přijetí nabídky, jak bylo popsáno výše. Navíc nejvhodnější nabídka bude zpravidla vybrána před uplynutím lhůty pro oznámení jejího přijetí a v situaci, kdy by vyhlášovatel neměl povinnost oznámit odmítnutí ostatních nabídek bez zbytečného odkladu po přijetí nabídky, ostatní navrhovatelé by byli nuceni být vázáni svou nabídkou i přes to, že vyhlášovatel již vybral nabídku jinou.

Vyhlášovatel může v podmínkách soutěže stanovit, že všechny nabídky navrhovatelů, kterým není oznámeno přijetí nabídky do uplynutí lhůty pro oznámení o výběru nejvhodnější nabídky, jsou uplynutím této lhůty odmítnuty. V takovém případě však dle mého názoru z důvodu ochrany legitimního očekávání navrhovatele opožděné přijetí nabídky nemůže mít za následek uzavření smlouvy, jak je popsáno výše, tedy za předpokladu, že nedojde k odmítnutí takového přijetí, jelikož již došlo k odmítnutí takové nabídky a navrhovatel svou nabídkou tak již není vázán. Pokud by však navrhovatel sdělil vyhlášovateli, že přijetí nabídky považuje

⁴¹ In PRAŽÁK, Z., FIALA, J., HANDLAR, J., a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 OZ. Praha: Leges, 2017, s. 97.

za včasné nebo se začne chovat v souladu s nabídkou, mohlo by dojít ke vzniku smlouvy. Uplatní se zde tak konstrukce přijetí nabídky, která je použita v úpravě obecného přijetí nabídky v § 1740 a násl. občanského zákoníku, která nezpůsobuje, že navrhovatel je svou nabídkou vázán i po uplynutí lhůty pro oznámení vybrané nabídky.

Vyhlašovatel má oznamovací povinnost vůči všem navrhovatelům, tedy i těm, jejichž nabídky nebyly zahrnuty do soutěže z důvodu jejich nesouladu s podmínkami soutěže nebo opožděného podání. Ke splnění této povinnosti postačí, pokud takovým navrhovatelům oznámí, že jejich nabídka nebyla zahrnuta do soutěže ihned poté, kdy se dozví o překážce zamezující možnost zahrnutí nabídky do soutěže a nemusí tak těmto navrhovatelům oznamovat výsledek soutěže po výběru nejvhodnější nabídky.

Pokud navrhovatel, kterému bylo oznámeno odmítnutí nabídky, je toho názoru, že jeho nabídka je vhodnější než ta, která byla přijata, může se domáhat určení neplatnosti takto uzavřené smlouvy u soudu.⁴²

3.4 Veřejné zakázky

Zvláštním druhem veřejné soutěže je zadávání veřejných zakázek. Jedná se o postup upravený zcela samostatně zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „zákon o zadávání veřejných zakázek“) a ustanovení občanského zákoníku o veřejné soutěži se tak nepoužijí. Tato úprava je velice podrobná a má kogentní povahu. Cílem takto rozsáhlé samostatné úpravy je snaha o zajištění účelného nakládání s veřejnými prostředky, tedy financemi, které jsou poskytovány ze státního rozpočtu nebo jiného veřejného rozpočtu. Veřejné zakázky jsou pro

⁴² Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 31 Cdo 4001/2013.

podnikatele velmi zajímavé, protože představují velkou míru jistoty, zejména solventnost jejího zadavatele, navíc se často jedná o finančně velmi rozsáhlé projekty. Úprava zadávání veřejných zakázek se tak snaží zamezit jakýmkoliv praktikám, které by způsobovali zadání takové zakázky za ne zcela výhodných podmínek.

Zákon o zadávání veřejných zakázek je základním právním předpisem v této oblasti, ale není jediným. V rámci legislativy Evropské unie byla přijata řada směrnic⁴³, které jsou však v zákoně o zadávání veřejných zakázek zohledněny. Zvláštní úpravu obsahuje například zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů, který sice upravuje jako proces uzavírání smluv nabídkové řízení, jeho smysl úpravy je však obdobný jako v případě veřejných zakázek.

Úprava uzavírání smluv obsažená v zákoně o zadávání veřejných zakázek se uplatní na všechny zadavatele, tedy osoby specifikované zákonem (např. Česká republika, územní samosprávné celky, osoby, které zadávají zakázku z určité části hrazené z veřejných prostředků), kteří uzavírají smlouvu na plnění za úplatu, která má být poskytnuta z veřejných zdrojů. Existují zároveň výjimky, kdy zadavatel není povinen zadávat veřejnou zakázku na uzavření určité smlouvy, zejména pokud úplata za danou zakázku nepřesahuje určitou částku. Zadavatel se i tak může rozhodnout postupovat podle zákona o veřejných zakázkách.

Nejasná je otázka, zda se osoba, která není zadavatelem podle zákona o zadávání veřejných zakázek, může rozhodnout vyhlásit veřejnou soutěž podle tohoto zákona. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který

⁴³ Především směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2014/18/EU, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/EU a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/23/EU ze dne 26. února 2014 o udělování koncesí.

vykonává dozor nad zadáváním veřejných zakázek, ve své rozhodovací praxi stanovil názor, že se nikdo dobrovolně nemůže podřídit zákonu o zadávání veřejných zakázek se všemi důsledky s tím spojenými, zejména se nelze podřídit jeho doзору.⁴⁴ Zřejmě však nic nebrání tomu, aby se vyhlášovatel veřejné soutěže podle občanského zákoníku inspiroval úpravou v zákoně o zadávání veřejných zakázek, případně na ní i odkázal.

⁴⁴ Srov. rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 13. 6. 2005, č. j. 2R 8/05 dostupného z <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-5826.html>.

4 Dražba

Pojem dražba je v našem právním řádu používán v různých právních předpisech a ve více významech. Úprava dražby jako zvláštního způsobu uzavírání smluv v občanském zákoníku je však zcela nová. Bohužel tato úprava je velice stručná a důvodová zpráva neposkytuje dostatečné vysvětlení, jaké má nově upravená dražba postavení v právním řádu, což způsobuje značné výkladové potíže a zcela rozdílné názory autorů odborné literatury na tuto problematiku. Například Pelikánová a Pelikán⁴⁵ jsou toho názoru, že dražba vždy podléhá režimu veřejného práva a nelze ji tak konat pouze na základě občanského zákoníku a musí vždy splňovat podmínky zvláštního zákona. Naopak Pavelka a Bříza⁴⁶ jsou opačného názoru, že dražbu lze provést i pouze na základě občanského zákoníku v režimu soukromého práva.

Občanský zákoník navíc používá pojmy dražba a veřejná dražba, aniž by je blíže definoval. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku ohledně dražby pouze uvádí, že „*zatímco dražba podle veřejného práva představuje zvláštní právní skutečnost*⁴⁷, *dražba v režimu soukromého práva představuje zvláštní způsob kontraktace.*“⁴⁸ S ohledem na dělení uvedené v důvodové zprávě k občanskému zákoníku a úpravu ve zvláštních zákonech,⁴⁹ jsem toho názoru, že kde občanský zákoník hovoří o veřejné dražbě, má tím na mysli dražbu podle veřejného práva, tedy zvláštní právní

⁴⁵ In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 105-107.

⁴⁶ In PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1726.

⁴⁷ Právní skutečnost je okolnost, se kterou právní předpis spojuje určitý právní následek, tj. vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a povinností. Srov. Zuklínová in DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013 s. 154.

⁴⁸ Proces uzavírání smluv není právní skutečností, nýbrž postupem, který má za cíl vznik právní skutečnosti, tj. smlouvy.

⁴⁹ Zejména v zákoně č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách a v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

skutečnost. Pokud občanský zákoník hovoří pouze o dražbě, má na mysli dražbu podle soukromého práva, jejíž úprava je navíc systematicky zařazena mezi zvláštní způsoby uzavírání smlouvy a lze ji tak využít jako takovou i bez předpisů veřejného práva.

Společným znakem všech druhů dražeb je soutěž mezi jednotlivými účastníky dražby o to, kdo nabídne nejlepší cenu za poskytnutí určitého plnění, které je předmětem dražby. Dražba je zpravidla zahájena uvedením předmětu dražby, následně jsou přijímány nabídky na cenu za tento předmět a dražba je ukončena příklepem, který je udělen tomu, kdo podá cenově nejvýhodnější nabídku.

4.1 Veřejná dražba

Jak bylo uvedeno, veřejná dražba je zvláštní právní skutečností, která způsobuje vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a povinností. Ačkoliv se tato práce zabývá zvláštními způsoby uzavírání smluv, je třeba alespoň v hrubých rysech popsat veřejnou dražbu a její rozdíly oproti dražbě jako zvláštním způsobu uzavírání smluv. Navíc Nejvyšší soud České republiky již několikrát ve svém rozhodnutí vyslovil názor, že veřejná dražba je „*zvláště upraveným procesem uzavírání smlouvy a současně i specifickým procesem uzavření smlouvy.*“⁵⁰

Veřejná dražba je upravena v několika předpisech a existuje tak i několik druhů veřejných dražeb, které rozlišujeme, zejména na základě toho, kdo je jejím iniciátorem. Základní dělení veřejných dražeb je na dobrovolné, nedobrovolné a nucené. Veřejná dražba vždy končí udělením příklepu, na základě kterého dochází k přechodu práva, které bylo předmětem veřejné dražby.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 22 Cdo 1205/2011.

Nucené dražby jsou ty, které jsou využívány jako prostředek k vynucení výkonu práva prodejem movitých i nemovitých věcí. Nucená dražba je tedy zahájena bez souhlasu vlastníka věci, která je předmětem veřejné dražby. Podle druhu vykonávacího řízení se použije zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád nebo zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Některé další předpisy odkazují na občanský soudní řád ohledně provedení veřejné dražby, např. zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Vlastní úpravu veřejné dražby obsahuje také zákon č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby. Příklep je udělen tomu, kdo učiní nejvyšší podání, tedy je ochoten zaplatit nejvyšší cenu za věc, která je předmětem veřejné dražby.

Veřejné dražby, které jsou konány mimo vykonávací řízení, se řídí zákonem č. 26/2000 o veřejných dražbách (dále jen „zákon o veřejných dražbách“). Veřejné dražby podle tohoto zákona dělíme na dobrovolné a nedobrovolné. Dobrovolné dražby jsou vykonávány z vůle vlastníka věci, jehož vůle však může být nahrazena i rozhodnutím jeho insolvenčního správce. Nedobrovolné dražby jsou pak obdobně jako nucené dražby vykonávány bez souhlasu vlastníka, nejčastěji z podnětu jeho věřitele. Stejně jako v případě občanského soudního řádu, některé zákony odkazují i na tento zákon, např. zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, který zároveň obsahuje některé odchylky od úpravy v zákoně o veřejných dražbách.

Zákon o veřejných dražbách definuje dražbu podle tohoto zákona jako veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby. Ačkoliv tedy dobrovolná dražba podle tohoto zákona, kterou vlastník navrhne, aby prodal svou věc, má konsenzuální charakter, nemůže se jednat o dražbu podle občanského zákoníku, jejímž

účelem je uzavření smlouvy nikoliv přechod práva. Jak bylo uvedeno v úvodu této podkapitoly, Nejvyšší soud České republiky však ve svých rozhodnutích často považuje veřejnou dražbu za způsob uzavírání smlouvy, a to zejména v případě dobrovolných dražeb, které jsou založeny na svobodné vůli navrhovatele a účastníků dražby.⁵¹

Veřejné dražby musejí být vždy vykonávány prostřednictvím dražebníka, tedy osoby, která veřejnou dražbu organizuje. U nucených dražeb je dražebníkem vždy orgán veřejné moci, nejčastěji soud nebo soudní exekutor. U dražeb podle zákona o veřejných dražbách může být dražebníkem osoba, která k tomu má příslušné oprávnění. Dražebníkem může být i územně samosprávný celek, příslušný orgán státní správy nebo Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, pokud jde o majetek územně samosprávných celků nebo státu.

Úprava veřejných dražeb je rozsáhlá a má kogentní charakter, nelze se tedy od ní odchýlit. V případě dobrovolných dražeb tak často bude výhodnější použití soukromoprávní úpravy dražby. Pokud však bude využito k dražbě služeb dražebníka, který má potřebné oprávnění k organizování dražeb podle zákona o veřejných dražbách, bude se muset zřejmě postupovat podle tohoto zákona. Vzhledem k uvedené rozhodovací praxi Nejvyššího soudu České republiky, však lze přisvědčit i názoru některých autorů odborné literatury⁵², že v případě dobrovolné dražby podle zákona o veřejných dražbách se bude nejspíše možné odchýlit od některých ustanovení tohoto zákona, ačkoliv mají kogentní povahu.

⁵¹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 22 Cdo 1205/2011.

⁵² Srov. Pavelka, Bříza in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1726.

4.2 Dražba podle soukromého práva

Dražbou v soukromém právu tedy rozumíme zvláštní způsob uzavírání smluv, a ačkoliv je dražba upravena jako samostatný způsob uzavírání smluv, fakticky by mohla být zařazena jako zvláštní druh veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku, a to jako veřejná soutěž o nejvyšší cenu.

V rámci dražby dochází k poskytnutí určitého plnění tomu, kdo nabídne nejvyšší cenu. Občanský zákoník je v úpravě dražby velmi skromný, když stanoví pouze, že smlouva je uzavřena příklepem a již učiněná nabídka se ruší, pokud je podána vyšší nabídka, nebo pokud se dražba ukončí jinak než příklepem (§ 1771 obč. zák.). To jsou tedy hlavní rozdíly oproti veřejné soutěži a jsem toho názoru, že ačkoliv tak občanský zákoník výslovně nestanovuje, bude možné na dražbu přiměřeně použít ustanovení veřejné soutěže na základě analogie jako nejbližšího institutu.⁵³

Kdo se rozhodne uspořádat dražbu, tedy její navrhovatel, má v tomto případě široké pole volnosti, když může v podstatě vše upravit podle své vůle. Základními neměnnými znaky dražby jsou pouze příklep, který ji ukončuje a má za následek uzavření smlouvy a skutečnost, že každá další výhodnější nabídka ruší tu předchozí. Existují různé druhy dražeb a vítězná nabídka tak ani nemusí být ta s nejvyšší cenou, ale nejvýhodnější může být cena nejnižší, např. v případě, kdy navrhovatel dražby poptává odběr určitého zboží nebo služby od účastníků dražby, tedy dražitelů. Dražba může být také otevřená nebo uzavřená podle toho, zda dražitelé znají výši ostatních nabídek nebo ne.

Navrhovatel může dražbu organizovat sám nebo k tomu může využít třetí osoby. Obdobně jako u veřejné soutěže musí navrhovatel, případně jím pověřená osoba, stanovit určité podmínky dražby, ve kterých stanoví, co je

⁵³ Srov. § 10 odst. 1 občanského zákoníku.

předmětem dražby, kdo a jak se může dražby účastnit, jaké je nejnižší podání, jaká je lhůta pro ukončení dražby, případně jaká je lhůta pro podání další výhodnější nabídky, než je ta poslední.

4.2.1 Dražba jako způsob zpeněžení majetkové podstaty v insolvenčním řízení

Jednou z otázek, které tato nová úprava vyvolává, je, zda v insolvenčním řízení může zajištěný věřitel udělit pokyn podle § 293 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „insolvenční zákon“) k prodeji zástavy v dražbě podle občanského zákoníku. Insolvenční zákon uvádí jako přípustné způsoby zpeněžení majetkové podstaty veřejnou dražbu podle zvláštního právního předpisu, prodej podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí, prodej mimo dražbu a od 1. 7. 2017 také dražbu provedenou soudním exekutorem.⁵⁴ Důležité je, co je myšleno prodejem mimo dražbu, zda se tím myslí jakákoliv dražba, ať už podle veřejného nebo soukromého práva, nebo pouze ostatní vyjmenované veřejné dražby, kterými je možné zpeněžit majetkovou podstatu. Jelikož způsob prodeje mimo dražbu byl stanoven před účinností občanského zákoníku, přikláním se k tomu, že zákonodárce zde měl na mysli pouze dražbu uvedenou v předchozích způsobech zpeněžení majetkové podstaty a nyní také nově přidanou dražbu provedenou soudním exekutorem, které jsou všechny zvláštní právní skutečnosti nikoliv způsobem uzavření smlouvy. Navíc prodej mimo dražbu vyžaduje vždy uzavření smlouvy, a jelikož dražba podle občanského zákoníku je způsobem uzavření smlouvy, mám za to, že zajištěný věřitel může požádat o tento způsob prodeje zástavy, který bude ve smyslu insolvenčního zákona prodejem mimo

⁵⁴ Způsob prodeje dražbou provedenou exekutorem byl přidán zákonem č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

dražbu.⁵⁵ Pavelka a Bříza⁵⁶ se obávají, že uvolňování této úpravy v případech, kdy se zákonodárce snaží o ochranu zástavního dlužníka, by mohlo narušit jeho právní jistotu. Nicméně s ohledem na novelizaci insolvenčního zákona⁵⁷, kterou bylo výslovně stanoveno, že k prodeji majetkové podstaty mimo dražbu na základě pokynu zajištěného věřitele není potřeba souhlasu insolvenčního soudu a věřitelského výboru, je patrné, že ochrana zástavního dlužníka v tomto případě nepřevažuje nad zájmy zajištěného věřitele a účelem insolvenčního řízení. S ohledem na výše uvedenou skutečnost, kdy v případě využití služeb dražebníka s živnostenským oprávněním k provozování dražeb je třeba postupovat podle zákona o veřejných dražbách, se však nedomnívám, že by institut soukromé dražby byl zneužíván v neprospěch dlužníka. Cílem zástavního věřitele bude obvykle zpeněžit majetkovou podstatu za co nejvyšší částku, aby mohla být zcela uspokojena jeho pohledávka. Využití služeb profesionálního dražebníka tak bude pro dosažení tohoto cíle efektivnější než využití dražby podle soukromého práva.

4.3 Internetové aukce

Internetové aukce nejsou žádným zákonem výslovně upraveny a jedná se o institut, který je fakticky na pomezí dražby a veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku. Zpravidla nekončí příklepem, ale uplynutím času pro podávání nabídek, čímž jsou podobné veřejné soutěži. Veřejná soutěž však obvykle probíhá v delším časovém úseku a výsledek je oznamován až po uplynutí lhůty pro podávání nabídek. Zatímco v internetové aukci, jakmile

⁵⁵ Stejný názor vyjádřila také Česká asociace dražebníků ve svém Stanovisku České asociace dražebníků k výkonu dražeb dle NOZ dostupném z <http://www.drazebnici.cz/archiv-prispevku/stanovisko-cad-k-vykonu-drazeb-dle-noz:a48.htm>.

⁵⁶ In PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1727.

⁵⁷ Zákon č. 294/2013 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů.

je podána vyšší nabídka, ta původní se ruší a ten, kdo ji podal, se o tom ihned dozví, což jsou naopak znaky dražby. Bude tak vždy záležet na konkrétním případě, jakou právní formu bude aukce mít a také na tom, co stanoví její organizátor v podmínkách aukce. Například nejznámější český aukční portál Aukro.cz ve svých obchodních podmínkách umožňuje prodejcům zvolit jako formu prodeje veřejnou soutěž o nejvhodnější nabídku s tím, že jediným kritériem výběru je nejvyšší cena nebo veřejnou nabídku, kdy smlouva je uzavřena s první osobou, která přijme nabídku s cenou stanovenou prodejcem, případně kombinaci obojího.⁵⁸

Ve většině případů se však úprava dražby na internetové aukce nepoužije a to zejména z důvodu absence dražebníka, který by učinil příklep a dohlížel na průběh aukce. Stejně tak úprava směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů v preambuli uvádí, že využití on-line platforem k dražebním účelům nemá být považováno za veřejnou dražbu ve smyslu této směrnice, kterou však definuje jako jednání, kterého se obchodníci a spotřebitelé musí účastnit osobně. Spotřebitelům, kteří se účastní internetových aukcí, jsou tak přiznána stejná práva jako při jakémkoliv jiném distančním způsobu uzavírání smluv.

⁵⁸ Srov. Obchodní podmínky provozu a užívání systému Aukro společnosti AUKRO s.r.o. dostupné z <https://obchodnipodminky.aukro.cz/>.

5 Veřejná nabídka

Posledním způsobem uzavírání smluv, který občanský zákoník výslovně upravuje jako zvláštní, je veřejná nabídka. Jak již bylo uvedeno, hlavní odlišností zvláštních způsobů uzavírání smluv, tedy i veřejné nabídky, od obecného způsobu uzavírání smluv založeného na nabídce a jejím přijetí, je jejich neadresnost. U veřejné nabídky je potřeba rozlišovat adresnost a neadresnost učiněné nabídky zvláště důsledně, jelikož v ostatních rysech se jedná v podstatě o totožné právní jednání jako v případě obecné nabídky, jejich následky jsou však zcela odlišné.

Ten kdo činí veřejnou nabídku, tedy navrhovatel, se obrací na neurčitě osoby s určitým návrhem na uzavření smlouvy. Navrhovatel tak musí projevit vůli být svou nabídkou vázán a tento projev vůle musí učinit vůči neurčitému okruhu osob. Navrhovatel tedy vytvoří nabídku, která musí mít stejné náležitosti jako běžná nabídka podle § 1732 odst. 1 občanského zákoníku, ale jejím uveřejněním umožní více osobám, aby tuto nabídku přijaly. Tento způsob uzavření smlouvy je vhodný za situace, kdy navrhovatel má jasnou představu o obsahu smlouvy, ale nemá konkrétního spolukontrahenta a smlouvu chce uzavřít co nejdříve. Smlouva je totiž obvykle uzavřena s tím, kdo nabídku přijme jako první.

Úprava veřejné nabídky v občanském zákoníku je z velké části převzata z obchodního zákoníku, ale oproti veřejné soutěži o nejvhodnější nabídku došlo k větším zásahům do této úpravy. Důvodová zpráva zmiňuje pouze doplnění ustanovení ohledně následku nesplnění oznamovací povinnosti vůči neúspěšným akceptantům. Smlouva je v takovém případě uzavřena se všemi osobami, které nabídku přijaly a vůči kterým navrhovatel nesplnil svou oznamovací povinnost. Stejně jako v případě veřejné soutěže dochází ke změně ohledně kogentnosti a dispozitivnosti norem. Obchodní zákoník výslovně stanovil, že se jedná o kogentní ustanovení, úprava

občanského zákoníku však takto striktní není a s ohledem na celkovou koncepci zákoníku budou mít ustanovení veřejné nabídky převážně dispozitivní charakter a bude tak možné, aby se navrhovatel od stanovené úpravy odchýlil.⁵⁹ U každého ustanovení však bude potřeba posuzovat samostatně, zda je možné se od něj odchýlit a případně jakým způsobem, respektive s ohledem na převážně dispozitivní koncepci občanského zákoníku se bude spíše zkoumat, zda není zakázáno v případě daného ustanovení stanovit vlastní postup.

5.1 Náležitosti a uveřejnění nabídky

5.1.1 Náležitosti nabídky

Veřejná nabídka musí mít stejné náležitosti jako standardní nabídka podle § 1732 odst. 1 občanského zákoníku. Nabídka tak musí obsahovat podstatné náležitosti konkrétní smlouvy, která pak může být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím této nabídky. Podstatné náležitosti jednotlivých smluvních typů jsou vždy uvedeny v úvodním ustanovení daného typu smlouvy, které je označeno jako základní ustanovení. Zároveň z nabídky musí být patrná vůle navrhovatele uzavřít smlouvu, jejíž podstatné náležitosti jsou obsahem nabídky.⁶⁰ Pokud by nabídka neobsahovala podstatné náležitosti nebo by nebylo zřejmé, že navrhovatel chce být svou nabídkou vázán, jednalo by se o výzvu k podání nabídky.

⁵⁹ Opačného názoru je Pražák in PRAŽÁK, Z., FIALA, J., HANDLAR, J., a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 OZ. Praha: Leges, 2017, s. 100, který považuje ustanovení veřejné nabídky v občanském zákoníku za kogentní. Většina odborné literatury však považuje úpravu veřejné nabídky za dispozitivní, např. Pavelka, Bříza in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1735.

⁶⁰ Z důvodu nedostatku vůle navrhovatele není za nabídku považován například inzerát na prodej věci. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1454/2000.

Jak již bylo uvedeno, veřejná nabídka se od typické nabídky odlišuje zejména tím, že není adresována konkrétní osobě. Stejně jako v případě veřejné soutěže se navrhovatel i v případě veřejné nabídky obrací na neurčité osoby, jejichž okruh je možné obecným způsobem omezit. I zde platí, že takové omezení nesmí být v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí být diskriminační povahy. Podmínky kladené na osoby, kterým je nabídka adresována, by tak měli být odůvodněny zejména povahou smlouvy, která má být uzavřena.

5.1.2 Uveřejnění nabídky

Ačkoliv na rozdíl od veřejné soutěže není výslovně občanským zákoníkem vyžadováno uveřejnění veřejné nabídky, plyne tato skutečnost z povahy těchto ustanovení. Občanský zákoník navíc v § 1781 uveřejnění veřejné nabídky předpokládá. Jelikož veřejná nabídka nesměřuje vůči konkrétní osobě, je potřeba jejího uveřejnění, aby se s ní mohli seznámit osoby, které by mohly nabídku přijmout. V případě, že okruh adresátů je omezen, může být podle toho zvolen způsob uveřejnění, který tak bude přístupný pouze tomuto omezenému okruhu osob.

Pro způsob uveřejnění bude platit totéž co pro uveřejnění podmínek soutěže v případě veřejné soutěže, ale jelikož občanský zákoník výslovně nevyžaduje uveřejnění veřejné nabídky, mohou být dostačující i jiné způsoby zveřejnění, respektive jakýkoliv projev vůle navrhovatele na venek a bude tak třeba vždy přihlídnout k okolnostem dané situace a konkrétní veřejné nabídky.

Jelikož veřejná nabídka bude zpravidla uveřejněna obdobným způsobem jako veřejná soutěž, může nastat situace, kdy veřejná nabídka nesplňuje výše uvedené náležitosti dle § 1732 odst. 1 občanského zákoníku, ale splňuje podmínky veřejné soutěže, jejíž postup se v takovém případě použije.

5.1.3 Odvolání nabídky

Ohledně odvolání veřejné nabídky občanský zákoník pouze stanoví, že ji lze odvolat, pokud navrhovatel uveřejní odvolání před přijetím veřejné nabídky, a to stejným způsobem, kterým byla uveřejněna veřejná nabídka. Jelikož uveřejnění veřejné nabídky není k její účinnosti vyžadováno, postačí, pokud navrhovatel projeví vůli veřejnou nabídku odvolat stejným způsobem jako veřejnou nabídku samotnou. Na rozdíl od obecné úpravy, tak nevyžaduje, aby byla osoba, která chce přijmout nabídku, vyrozuměna o odvolání nabídky, postačí, pokud měla možnost se o odvolání dozvědět stejným způsobem, jakým se dozvěděla o veřejné nabídce. Obecnou nabídku lze navíc odvolat, pouze pokud je odvolání doručeno před odesláním přijetí. U veřejné nabídky postačí uveřejnění odvolání dříve, než nastanou účinky přijetí, tedy do té doby než je přijetí doručeno navrhovateli.⁶¹

Občanský zákoník nerozlišuje odvolatelnou a neodvolatelnou veřejnou nabídku, nicméně s ohledem na dispozitivnost úpravy bude zcela jistě možné ve veřejné nabídce stanovit, že je neodvolatelná. Avšak stanovením lhůty pro přijetí veřejné nabídky se na rozdíl od obecné nabídky nestane neodvolatelnou. Veřejná nabídka je tedy vždy odvolatelná, ledaže vyhlášovatel stanoví, že je neodvolatelná nebo pokud její neodvolatelnost vyplývá z její povahy, například tím, že odvolání nabídky již nelze projevit stejným způsobem jako veřejnou nabídku.

⁶¹ Ke stejnému závěru došla i literatura k obchodnímu zákoníku. Srov. Tomsa in ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 928. Jelikož ustanovení o odvolání veřejné nabídky bylo převzato v zásadě beze změny, lze tyto závěry aplikovat i na účinnou úpravu.

Změnu veřejné nabídky občanský zákoník neupravuje, lze však předpokládat, že pokud lze veřejnou nabídku odvolat, nebrání nic tomu, aby navrhovatel stejným způsobem nabídku změnil.⁶²

5.2 Přijetí nabídky a uzavření smlouvy

Každý, kdo je adresátem veřejné nabídky a splňuje tak podmínky stanovené navrhovatelem, může veřejnou nabídku přijmout způsobem, který stanoví. Smlouva je pak uzavřena s tím, kdo přijme veřejnou nabídku jako první. Pokud přijme nabídku několik osob najednou, může navrhovatel zvolit, s kým smlouvu uzavře.

Navrhovatel může také ve veřejné nabídce určit, že smlouvu uzavře s určitým počtem akceptantů nebo dokonce s každým, kdo veřejnou nabídku ve lhůtě přijme. Veřejná nabídka je tedy primárně uzavřena s jednou osobou, která přijme nabídku jako první, ale navrhovatel se může rozhodnout uzavřít smlouvu s více osobami, ale pouze pokud to výslovně uvede.

Úprava veřejné nabídky je převážně dispozitivní, navrhovatel se tak může v mnohém od úpravy v občanském zákoníku odchýlit a stanovit vlastní pravidla. Navrhovatel však nemůže stanovit, že smlouvu uzavře nikoliv s tím, jehož přijetí mu bude doručeno jako první, ale s tím koho si sám vybere ze všech včasných přijetí nabídek. Navrhovatel má možnost ve veřejné nabídce omezit okruh osob, kterým je adresována a které ji tak mohou přijmout, ale nemůže již následně vybírat mezi těmito osobami, které splňují dané předpoklady, jelikož uzavření smlouvy podle pořadí doručení přijetí veřejné nabídky je jejím hlavním charakteristickým znakem. Pokud by si chtěl navrhovatel takovýmto způsobem vybírat, s kým

⁶² Srov. Hulmák in HULMÁK, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 276.

chce smlouvu uzavřít, bude vhodnější vyhlásit veřejnou soutěž o nejvhodnější nabídku.

Přijetí veřejné nabídky musí být učiněno včas, musí tedy dojít navrhovateli ve stanovené lhůtě. Lhůtu pro přijetí může navrhovatel určit ve veřejné nabídce. Pokud navrhovatel lhůtu neurčí, občanský zákoník stanovuje lhůtu pro přijetí, která je přiměřená povaze veřejné nabídky. Formulace stanovení lhůty pro přijetí se u veřejné nabídky odlišuje od té, kterou obsahuje ustanovení typického způsobu uzavření smlouvy v § 1735 občanského zákoníku, které stanovuje přiměřenou lhůtu pro přijetí v závislosti na povaze uzavírané smlouvy a rychlosti prostředků kterými byla nabídka zaslána. Obsahově se však tato dvě ustanovení neodlišují a tato náhradní lhůta pro přijetí tak bude určována na základě obdobných kritérií, tedy způsobu jakým byla nabídka projevena navenek, typu uzavírané smlouvy a dalších okolností dané situace. Vždy však tuto lhůtu bude potřeba posuzovat s ohledem na konkrétní situaci. V případě, že první přijetí veřejné nabídky je doručeno navrhovateli po uplynutí lhůty pro její přijetí, může jej navrhovatel považovat za včasné, pokud má stále zájem o uzavření této smlouvy.

Ačkoliv úprava veřejné nabídky nepočítá s přijetím nabídky s dodatkem nebo odchylkou, lze mít za to, že je v tomto případě možné použít ustanovení § 1740 odst. 3 občanského zákoníku vztahující se k obecné nabídce a veřejná nabídka tak může být přijata s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky. Stejně jako v případě standardního postupu při uzavírání smlouvy tak i v případě veřejné nabídky má navrhovatel právo odmítnout přijetí nabídky s takovýmto dodatkem nebo odchylkou a smlouvu uzavřít s osobou, která přijala veřejnou nabídku jako další v pořadí.

Stejně jako v případě obecné úpravy nabídky i v případě veřejné nabídky je smlouva uzavřena ve chvíli, kdy přijetí nabídky nabyde účinnosti, tedy jejím doručením navrhovateli. V případě veřejné nabídky má však navrhovatel ještě následně akceptantovi oznámit, že právě jeho přijetí veřejné nabídky bylo první a došlo tak k uzavření smlouvy. V tomto ohledu došlo ke změně oproti obchodnímu zákoníku, který stanovil, že k uzavření smlouvy dojde až poté, kdy navrhovatel uzavření smlouvy potvrdí.⁶³ Tato změna může mít vliv na právní jistotu osob, které veřejnou nabídku přijali, když nevědí, zda jejich nabídka byla navrhovateli doručena jako první. Tato skutečnost je však vyvážena další změnou oproti úpravě v obchodním zákoníku, a to přísnějším následkem nesplnění oznamovací povinnosti vůči neúspěšným akceptantům (k tomu více v následující podkapitole).

5.3 Oznamovací povinnost

Stejně jako vyhlášovatel veřejné soutěže, má i navrhovatel veřejné nabídky oznamovací povinnost vůči všem osobám, které tuto nabídku přijali včas a v souladu s podmínkami veřejné nabídky. I zde je třeba rozlišit oznamovací povinnost vůči osobě, případně více osobám, které byly úspěšné, a byla s nimi uzavřena smlouva a oznamovací povinnost vůči neúspěšným akceptantům.

V prvním případě má navrhovatel povinnost oznámit uzavření smlouvy bez zbytečného odkladu po přijetí veřejné nabídky. V případě, že navrhovatel učiní toto oznámení po delším časovém úseku, vznikne příjemci právo na odmítnutí uzavřené smlouvy, pokud toto odmítnutí

⁶³ Ačkoliv i v době účinnosti obchodního zákoníku docházeli někteří autoři k závěru, že smlouva je uzavřena doručením přijetí veřejného návrhu s podmínkou potvrzení navrhovatelem. Srov. PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 3. díl, 2. upravené vydání, Praha: Linde Praha a.s., 1998, s. 120.

oznámí navrhovateli bez zbytečného odkladu poté, kdy mu dojde potvrzení navrhovatele o uzavření smlouvy. Jelikož ke vzniku smlouvy došlo doručením přijetí veřejné nabídky navrhovateli, dojde při odmítnutí uzavření smlouvy z důvodu opožděného splnění oznamovací povinnosti ke zrušení smlouvy s účinky ex tunc, tedy k okamžiku uzavření smlouvy.

V druhém případě občanský zákoník výslovně neukládá splnění oznamovací povinnosti vůči neúspěšným příjemcům bez zbytečného odkladu, ale je tak třeba dovozovat z § 1783 odst. 2 jako celku. Obě oznamovací povinnosti je tak navrhovatel povinen splnit bez zbytečného odkladu. Jak již bylo uvedeno u veřejné soutěže, pojem bez zbytečného odkladu je třeba posuzovat jednotlivě vzhledem ke konkrétním okolnostem, zejména použitým prostředkům komunikace, ale bude se jednat o krátký časový úsek.

Občanský zákoník v § 1784 odst. 1 stanovuje nově oproti obchodnímu zákoníku sankci za nesplnění oznamovací povinnosti, kdy navrhovatel je vázán všemi přijetími veřejné nabídky, jejichž původcům neoznámil, zda vůči nim došlo k uzavření smlouvy či nikoliv. Dojde tak k uzavření smlouvy se všemi osobami, vůči kterým nebyla splněna oznamovací povinnost. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku zdůvodňuje zavedení takovéto sankce snahou o účinnější motivaci navrhovatele ke splnění oznamovací povinnosti s tím, že zákonodárce považuje takové řešení za vhodnější než nutit akceptanty obracet se na soud. Taková úprava však přináší i řadu nejasností. Například pokud je předmětem veřejné nabídky a tedy i smlouvy, která je na jejím základě uzavřena, jednotlivě určená věc, těžko si jde představit, že je možné uzavřít více takových smluv. V takovém případě se stejně nakonec bude potřeba obrátit na soud, aby rozhodl o tom, která smlouva byla platně uzavřena a s největší pravděpodobností to bude smlouva uzavřená s tím, kdo veřejnou

nabídku přijal jako první. Ostatním akceptantům však může vzniknout právo na náhradu škody vůči navrhovateli.

Výše uvedené ustanovení občanského zákoníku nerozlišuje, kterou ze dvou oznamovacích povinností, které navrhovatel má, sankcionuje. V případě oznamovací povinnosti vůči neúspěšným příjemcům není pochyb, že se na ni toto ustanovení použije. Spornou otázkou ale je, jaký následek nastane v případě, že navrhovatel nesplní svou oznamovací povinnost vůči úspěšným příjemcům.⁶⁴ Pokud argumentem k zavedení výše uvedené sankce za nesplnění oznamovací povinnosti je snaha motivovat navrhovatele k jejímu splnění, pak jsem toho názoru, že se toto ustanovení použije pouze ve vztahu k neúspěšným akceptantům. Jednak smlouva s tím, kdo jako první veřejnou nabídku přijal, již byla uzavřena tímto přijetím a jednak povinnost oznámit uzavření smlouvy by tak zcela ztrácela svůj význam, když její nesplnění by mělo stejný následek jako její splnění. Jediný rozdíl lze spatřovat v možnosti příjemce odmítnout uzavření smlouvy z důvodu opožděného oznámení, kterou bez pochyby bude mít i v případě, že k oznámení vůbec nedojde. Domnívám se ale, že právo odmítnout uzavření smlouvy budou mít i osoby, se kterými byla uzavřena smlouva jako sankce za nesplnění oznamovací povinnosti, jelikož i nesplnění oznamovací povinnosti v tomto případě lze považovat za opožděné potvrzení uzavření smlouvy podle 1783 odst. 2 občanského zákoníku. Z pohledu nejrychlejšího akceptanta by tak fakticky sankce za nesplnění oznamovací povinnosti neměla žádný vliv na jeho postavení.

⁶⁴ Pelikánová, Pelikán in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 128 zastávají názor, že nesplnění povinnosti oznámit uzavření smlouvy prvnímu akceptantovi má za následek zrušení smlouvy a následně její uzavření na základě sankčního ustanovení § 1784 odst. 2 občanského zákoníku. Jak v práci dále uvádím, já se přikláním k opačnému názoru, obdobně jako Pavelka, Bříza in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1737.

Vzhledem k výše uvedenému jsem toho názoru, že v případě, že navrhovatel opomine vyrozumět prvního akceptanta o uzavření smlouvy bez zbytečného odkladu (bez ohledu na to, zda tak učiní po této lhůtě nebo vůbec), je smlouva uzavřena s tím, že akceptant může využít svého práva odmítnout uzavření této smlouvy. Pokud navrhovatel neoznámí ostatním osobám, které přijaly veřejnou nabídku, jejich neúspěch, dojde k uzavření smlouvy se všemi těmito osobami, které ale stejně jako úspěšný příjemce mají právo uzavření smlouvy odmítnout. Jestliže nebude možné splnit všechny uzavřené smlouvy, vznikne ostatním akceptantům, kteří nebyli první v pořadí právo na náhradu škody.

5.4 Nabídka reklamou

Nabídka reklamou je zvláštní typ veřejné nabídky, který se použije při podnikatelské činnosti navrhovatele. Občanský zákoník v § 1732 odst. 2 stanoví vyvratitelnou domněnku, že *„návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit.“*

Aby se tedy jednalo o nabídku podle § 1732 odst. 2 občanského zákoníku, musí být splněny tři podmínky. Za prvé se musí jednat o návrh dodat zboží nebo poskytnout službu. Stejně jako u běžné nabídky tedy musí být uvedeny podstatné náležitosti smlouvy tak, aby mohla být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím. Zpravidla se bude jednat o kupní smlouvu, bude tedy třeba vymezit zboží nebo službu, která je předmětem koupě a kupní cenu. Za druhé tato nabídka musí být učiněna v rámci podnikatelské činnosti. Tím rozumíme výdělečnou činnost vykonávanou samostatně, na vlastní účet a odpovědnost, živnostenským nebo jiným obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení

zisku, jak je definována v § 420 odst. 1 občanského zákoníku. Platí to i pro osobu, která se pouze přihlásí k výkonu určitého povolání ve smyslu § 5 občanského zákoníku, aniž by měl potřebné oprávnění k podnikání. A konečně za třetí musí být nabídka učiněna prostřednictvím reklamy, katalogu nebo vystavením zboží. Zpravidla se takto bude podnikatel obracet na předem neurčený okruh osob, jak je tomu v případě veřejné nabídky. Lze si ale představit i situaci, kdy podnikatel např. zašle katalog pouze konkrétním osobám, a pouze tyto osoby budou mít možnost nabídku přijmout. V takovém případě se nabídka bude posuzovat podle obecných ustanovení o nabídce a úprava veřejné nabídky se nepoužije.

Při splnění výše uvedených podmínek je pak podnikatel svou nabídkou vázán do té doby, dokud mu nedojdou zásoby nebo dokud nenastane jiná událost, která způsobí jeho neschopnost plnit.

Ustanovení o nabídce reklamou je formulováno jako vyvratitelná právní domněnka. Musí z ní tedy stejně jako z každé nabídky, kromě výše uvedených náležitostí plynout vůle navrhovatele být jí vázán. Pokud tedy podnikatel nechce, aby jeho jednání bylo posouzeno jako nabídka reklamou, tak stačí, pokud dá najevo, že nechce být touto svou reklamou, katalogem nebo vystavením zboží vázán, např. výslovně uvede, že se nejedná o nabídku, stanovením nezávaznosti daného projevu, stanovením ceny pouze jako orientační (minimální nebo maximální).

Na základě veřejné nabídky je obecně smlouva uzavřena pouze s tou osobou, která jako první doručí navrhovateli její akceptaci. Pokud má být smlouva uzavřena s více osobami, musí tak veřejná nabídka výslovně stanovit. Pokud je učiněna nabídka reklamou za podmínek § 1732 odst. 2 občanského zákoníku, je smlouva uzavřena s určitým počtem osob, kterými jsou všechny osoby, které nabídku přijmou do vyčerpání zásob nebo do té doby než podnikatel ztratí schopnost plnit. Ačkoliv samotná nabídka

reklamou nebude většinou výslovně uvádět, že smlouva bude uzavřena se všemi, kdo ji přijmou, tuto skutečnost lze nahradit výše uvedeným ustanovením občanského zákoníku, které říká, s jakým okruhem osob bude smlouva na základě nabídky reklamou uzavřena.

Vzhledem k povaze nabídky reklamou nebude vždy potřeba zvlášť potvrzovat uzavření smlouvy, jelikož často dojde k plnění na základě uzavřené smlouvy okamžitě po přijetí nabídky. Splnění oznamovací povinnosti tak splyne v jedno s jednáním v souladu s uzavřenou smlouvou.

5.5 Speciální úprava veřejné nabídky

Některé zvláštní zákony obsahují ustanovení upravující veřejnou nabídku, která pro danou oblast doplňují úpravu veřejné nabídky obsažené v občanském zákoníku nebo ji zcela vylučují a obsahují vlastní úpravu veřejné nabídky. Často zejména zakládají povinnost uveřejnit veřejnou nabídku nebo upravují její neodvolatelnost.

Jedná se například o návrh na koupi nebo směnu účastnických cenných papírů podle § 321 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), veřejnou nabídku investičních cenných papírů podle § 34 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu nebo veřejná nabídka pozemků podle § 11a zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

Závěr

Hlavním cílem této práce byl rozbor zvláštních způsobů uzavírání smluv, jak jsou upraveny v občanském zákoníku, vytyčení problémů, které při jejich užití mohou nastat a nastínění jejich možného řešení, a to s přihlédnutím k přechozí úpravě obsažené v obchodním zákoníku a s tím související judikatuře.

Aby bylo možné věnovat se hlavnímu cíli diplomové práce, bylo nejprve nutné, alespoň v základních znacích, popsat klasický způsob uzavření smlouvy, založený na nabídce a jejím přijetí, na kterém je postavena obecná úprava v občanském zákoníku. Tato úprava se totiž použije přiměřeně i v případě, že je zvolen jiný způsob kontraktace, který není zákonem upravený. Při zkoumání zvláštních způsobů uzavírání smluv jsem došla často k situaci, kdy nebylo možné použití úpravy daného typu kontraktace a použijí se tak obecná ustanovení o uzavření smlouvy. Dále je důležité znát celou úpravu uzavírání smluv, aby vůbec mohlo být posouzeno, jakými ustanoveními se bude konkrétní smluvní proces řídit. Je tedy potřeba vědět, čím se zvláštní způsoby odlišují od toho typického. I proto je také potřeba zmínit jaké jsou další možné postupy vedoucí k uzavření smlouvy nebo jaké jsou odchylky od obecného způsobu uzavření smlouvy. Jelikož je práce zaměřená na uzavírání smluv podnikatelem, věnuji se především ustanovením, které jsou podstatné pro obchodní styk.

První dvě kapitoly tak zdánlivě zcela nesouvisí se zvláštními způsoby uzavírání smluv, když ta první popisuje nabídku a její přijetí a druhá kapitola se věnuje především odchylkám od tohoto smluvního procesu, zejména pro podnikatele. Vzhledem k výše uvedeným důvodům jsem však toho názoru, že jsou pro další popis a rozbor zvláštních způsobů uzavírání smluv nezbytné, ačkoliv mají povahu převážně popisnou.

Jak je tedy patrné z úvodních kapitol, nejdůležitějším rozlišením mezi typickým a zvláštním způsobem uzavírání smluv je jejich adresnost, resp. neadresnost. Nabídka, kterou se zahajuje klasický model uzavírání smlouvy, je tedy adresným právním jednáním, které vždy směřuje vůči konkrétní osobě. Nic na tom nemění ani ustanovení upravující nabídku reklamou, kterou jako neadresnou řadím teoreticky mezi zvláštní způsoby uzavírání smluv, konkrétně veřejnou nabídku, ačkoliv je upravena v rámci obecné úpravy uzavření smlouvy. Dražba, veřejná soutěž i veřejná nabídka jsou naopak zahajovány neadresným právním jednáním a to i v případě, kdy je okruh adresátů obecným a nediskriminačním způsobem omezen.

Úprava veřejné soutěže a veřejné nabídky byla s některými změnami převzata z obchodního zákoníku. Zatímco úprava v obchodním zákoníku byla kogentní, občanský zákoník upravuje zvláštní způsoby uzavírání smluv především jako dispozitivní. Tuto změnu lze vnímat jako posun k lepšímu, když za dřívější kogentní úpravy docházelo ke stále menšímu využívání těchto institutů, především z toho důvodu, že je nebylo možné přizpůsobit podmínkám rozmanitého podnikatelského života.

Veřejná soutěž jinak nezaznamenala příliš velkou změnu oproti úpravě v obchodním zákoníku, ačkoliv se za jeho účinnosti objevili jisté výkladové problémy. Díky konzistenci této úpravy, je však zase možné postupovat podle již vyvinuté judikatury. Dispozitivnost úpravy však v mnohém umožňuje upravit si veřejnou soutěž odlišně od zákona, a lze tak doporučit, postupovat důkladně a pečlivě při stanovování podmínek soutěže, a tím se vyhnout mnoha nejasnostem.

Dražba je pak v soukromém právu zcela novým institutem. Bohužel jí občanský zákoník věnuje pouze dvě ustanovení, které dostatečně nepostihují tento způsob uzavření smlouvy, a to ani v hrubých rysech. Občanský zákoník navíc ani neodkazuje na jinou úpravu, ať už

soukromoprávní nebo veřejnoprávní. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku také neposkytuje dostatečné vysvětlení, je tak na odborné veřejnosti a rozhodnutí soudů, jak s tímto institutem naložit. Jelikož úprava dražby je natolik stručná, že lze jen těžko dojít k jednotnému výkladu, aby mohl být tento institut v praxi více využíván. Je však možné, že záměr zákonodárce nebyl upravit další způsob uzavírání smluv, ale pouze položit základ veřejnoprávní úpravě. V takovém případě je však zcestné rozlišení dražby podle soukromého a veřejného práva, jak jej uvádí důvodová zpráva. Do budoucna tak lze pouze doporučit změnu tohoto ustanovení, alespoň tak, aby bylo jasné, jaký je jeho účel.

A konečně veřejná nabídka dostala největší změny v případě nově stanovené sankce za neoznámení uzavření smlouvy neúspěšným akceptantům. V případě nesplnění oznamovací povinnosti tak dojde k uzavření smlouvy s každým, kdo přijal nabídku. Na jednu stranu lze souhlasit s názorem vyjádřeným v důvodové zprávě k občanskému zákoníku, že tato změna je vhodnější než nutit akceptanty obracet se na soud, aby rozhodl o následcích nečinnosti navrhovatele. Na druhou stranu tímto řešením může nastat více problémů než by vzniklo bez této sankce, zejména pokud předmět smlouvy, která má být uzavřena na základě veřejné nabídky, fakticky znemožňuje uzavření více smluv. V takovém případě stejně nejspíše bude třeba obrátit se na soud, aby určil, která smlouva je platně uzavřená a přiznal případnou povinnost nahradit vzniklou škodu.

Seznam zkratk

obč. zák. - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

obch. zák. - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Seznam zdrojů

Odborné publikace

ČERNÁ, S., PLÍVA, S. a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy* – 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013,

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kolektiv. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016,

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013

HULMÁK, M., a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 3. díl, 2. upravené vydání*, Praha: Linde Praha a.s., 1998

PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017

PRAŽÁK, Z., FIALA, J., HANDLAR, J., a kol. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 OZ*. Praha: Leges, 2017

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*, 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014

Internetové zdroje

Aukce není synonymem pro dražbu | E15.cz. Kultura, lifestyle, moderní design a další | E15.cz [online]. Copyright © 2001 [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <http://magazin.e15.cz/bydleni/aukce-neni-synonymem-pro-drazbu-979988>

Česká asociace dražebníků [online]. Česká asociace dražebníků [cit.10.11.2017]. Dostupné z: <http://www.drazebnici.cz/files/files/f63-Stanovisko-CAD-k-vykonu-drazeb-dle-NOZ.pdf>

Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb, občanský zákoník konsolidovaná verze [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

K obraně proti výsledku obchodní veřejné soutěže | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-obrane-proti-vysledku-obchodni-verejne-souteze-urcovaci-zalobou-101407.html>

Srovnání veřejných dražeb a dražeb v rámci exekuce | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srovnani-verejnych-drazeb-a-drazeb-v-ramci-exekuce-77944.html>

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1454/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Cdo 946/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1661/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2637/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 22 Cdo 1205/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 31 Cdo 4001/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 3. 5. 2016, sp. zn. 23 Cdo 4093/2015

Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 13. 6. 2005, č. j. 2R 8/05 dostupného z <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-5826.html>

Abstrakt

Název diplomové práce: Zvláštní způsoby uzavírání smluv podnikatelem

Tato práce se zabývá zvláštními způsoby uzavírání smluv upravenými v občanském zákoníku, kterými jsou dražba, veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku a veřejná nabídka. Než se však přistoupí k samotnému předmětu této práce je potřeba, alespoň v základních rysech říci, co je smlouva a jaký je typický způsob jejího uzavírání, když je následně pojednáváno o zvláštních způsobech uzavírání smlouvy. První kapitola se tak věnuje pojmu smlouvy a typickému způsobu jejího uzavírání. V druhé kapitole je shrnuto, jak se lze odchýlit od typického způsobu uzavírání smluv a jaká úprava se pak pro tento postup použije. Jelikož je tato práce zaměřená na podnikatele, tak se věnuje zvláštní úpravě uzavírání smluv zejména z tohoto pohledu. V práci je tedy definováno, kdo je vůbec podnikatelem podle občanského zákoníku a jak se pro něj liší úprava uzavírání smluv. Na konci druhé kapitoly je ještě poskytnut stručný popis veřejného příslibu, ačkoliv se nejedná o způsob uzavření smlouvy, a to proto, aby bylo možné posoudit, které právní jednání způsobuje uzavření smlouvy a které je veřejným příslibem a zakládá povinnost poskytnout plnění bez uzavření smlouvy. Následující tři kapitoly se již věnují zvláštním způsobům uzavírání smlouvy, jak jsou upraveny v občanském zákoníku. Ve třetí kapitole je pojednáváno o veřejné soutěži. Nejprve je uvedeno, co je podstatou veřejné soutěže a jakým způsobem se úprava v občanském zákoníku odlišuje od předešlé úpravy v obchodním zákoníku. Relativně velká část je věnována podmínkám soutěže, co v nich musí být uvedeno a co je vhodné upravit pro bezproblémový průběh veřejné soutěže. Čtvrtá kapitola je věnována dražbě, která je v občanském zákoníku upravena nově, a tak se práce věnuje především postavení tohoto institutu jak v soukromém, tak s přihlédnutím k úpravě veřejné dražby i ve veřejném právu. Poslední pátá kapitola pojednává o veřejné nabídce.

Abstract

Thesis title: Special modes of contracting by entrepreneurs

This paper deals with the specific ways of closing a contract regulated by the Civil Code, such as auction, public tender and public offer. However, before proceeding to the very subject of this work, it is necessary, at least in the essential features to say, what is a contract and what is the typical way of closing a contract, when it is afterwards discussed what is the special ways of closing a contract. The first chapter deals with the concept of a contract and a typical way of closing it. The second chapter summarizes how to deviate from a typical way of concluding contracts and what arrangements are then used for this procedure. Since this work is aimed at entrepreneurs, so it deals with the specific ways of closing a contract particularly from their point of view. Therefore the paper firstly defines who is an entrepreneur according to the Civil Code and how the rules for contracting are different in regard to entrepreneurs. Although it is not a way of concluding a contract, at the end of the second chapter, a brief description of the public promise is provided, so that it can be judged which legal action results in the conclusion of a contract and which is a public promise and creates an obligation to provide performance without concluding a contract. The following three chapters deal with the specific ways of concluding the contract, as they are covered by the Civil Code. The third chapter deals with a public tender. First, what is the essence of the public tender and how the modification in the Civil Code differs from the previous regulation in the Commercial Code. A relatively large part is devoted to the conditions of the public tender, what must be mentioned and what is appropriate to mention for the smooth running of the public tender. The fourth chapter is devoted to the auction, which is newly modified in the Civil Code, so the thesis is devoted mainly to the position of this institute both in private and with regard to the regulation of public auctions and public law. The last fifth chapter deals with the public offer.

Klíčová slova

dražba, veřejná soutěž, veřejná nabídka

Keywords

auction, public tender, public offer